BS224
.2
1883

LIBRARY OF PRINCETON
* JUL 2 1907 *
THEOLOGICAL SEMINARY.

Division BS224
Section .2
1883

Bible. O.T. Proverbs. Dutch. 1883

HET BOEK DER SPREUKEN,

UIT HET HEBREEUWSCH OPNIEUW VERTAALD,

EN

MET AANTEEKENINGEN EN EENE INLEIDING VOORZIEN,

DOOR

JOH^s DYSERINCK.

HAARLEM. — DE ERVEN LOOSJES.
1883.

AAN

Dr. S. HOEKSTRA Bz.,

HOOGLEERAAR AAN DE KWEEKSCHOOL DER DOOPSGEZINDE SOCIËTEIT
TE AMSTERDAM,

WORDT DEZE VERTALING

UIT HOOGACHTING EN VRIENDSCHAP OPGEDRAGEN

DOOR

ZIJNEN LEERLING
JOHs D.

VOORREDE.

Zonder de hoop op te geven dat, na de ontbinding der synodale commissie voor de nieuwe vertaling van het Oude Verbond (1864), in dezen tijd eenige mannen zullen opstaan om, onafhankelijk van een kerkelijk lichaam, als vrije beoefenaars der wetenschap het grootsche werk, waaraan zoo dringend behoefte bestaat, tot stand te brengen, heb ik, na mijne uitgaaf van „de Psalmen" in het najaar van '77, mijn tijd en krachten gewijd aan de overzetting van de Dichterlijke Boeken. Daarvan zien bij dezen de Spreuken het licht.

In eene afzonderlijke studie wensch ik in het „Theologisch tijdschrift" voor deskundigen rekenschap te geven van de in de aanteekeningen aangewezen veranderingen in den oorspronkelijken tekst. Op enkele punten van „de Inleiding", welke in beknopten vorm de slotsom van het historisch-critisch onderzoek der laatste jaren bevat, behoud ik mij voor nader terug te komen in genoemd Tijdschrift.

Wat de vertaling zelve aangaat, is het mijn ernstig streven geweest zooveel mogelijk de kracht van het Hebreeuwsch te behouden en tegelijk aan de eischen onzer even schoone als rijke Nederlandsche taal te voldoen. Waar de oorspronkelijke tekst stellig bedorven en vooralsnog niet te herstellen was, heb ik gemeend aan eene letterlijke overzetting de voorkeur te moeten geven boven eene eenvoudige uitlating.

Gaat het den belangstellenden lezer als mij, dan erkent hij zeker gaarne, dat van deze Spreuken met haren zoo grooten schat van levenswijsheid in nog ruimere mate geldt, hetgeen Maarten Luther weleer schreef met toepassing op die van Jezus, den zoon van Sirach, dat „zij er op aangelegd zijn, om iedereen, burger of huisvader — en ik voeg er nadrukkelijk aan toe: jongeling en grijsaard — godvruchtig, vroom en kloek te maken".

Ten slotte breng ik mijn openlijken dank aan Dr. M. A. G. Vorstman en de beide hoogleeraren Dr. A. Kuenen en Dr. J. G. De Hoop Scheffer voor al hetgeen zij hebben willen bijbrengen tot het welslagen van dezen arbeid.

VLISSINGEN, 1 Mei 1883.

INLEIDING.

In de kleine verzameling dichterlijke boeken des Ouden Verbonds volgt na „Job" en de „Psalmen" het geschrift, welks gewone benaming zoowel in den oorspronkelijken tekst als in de Grieksche vertaling der Zeventigen (LXX) luidt „*de Spreuken van Salomo*". Korter nog komt in het Hebreeuwsch naar het eerste woord van hoofdst. I : 1 ook als opschrift voor „*de Spreuken*". Geheel anders noemde in later tijd de Talmud ons geschrift „*het boek der Wijsheid*". In de Latijnsche overzetting der Roomsch-Katholieke kerk draagt ons boek den naam van „*Proverbia*" (de Hollandsche vertaling — Brusselsche uitgaaf van 1838 — heeft „het boek van Salomons parabelen of gelykenissen").

Het boek der Spreuken, zooals het tot ons gekomen is, wel verre van één geheel te vormen, bestaat uit verschillende deelen, bijna alle door afzonderlijke opschriften aangewezen. Ter algemeene inleiding dienen de zes eerste verzen van hoofdst. I (vgl. anderen wordt ten onrechte ook vs. 7 er toe gebracht); uit vs. 6 blijkt dat de schrijver niet uitsluitend dacht aan eene verzameling van „Spreuken van Salomo" („zoon van David, koning van Israël", vs. 1) maar ook aan die van andere „wijzen".

Betreffende opschrift, vorm en inhoud der verschillende deelen herinner ik, met verwijzing naar hetgeen bij mijne vertaling werd aangeteekend, het volgende. De 1ste afd., hoofdst. I : 7—IX draagt eén van alle andere deelen zéér scherp onderscheiden karakter, in dien zin dat eigenlijke spreuken als tweeregelige verzen, behoudens enkele uitzonderingen, in deze verzameling niet voorkomen. Veeleer bestaat zij uit eene reeks zedekundige vermaningen, bijna schreef ik: vertoogen, niet zelden van tien en meer verzen, ja soms een geheel hoofdst. innemende. Die vertoogen hebben vooral ten doel tot beoefening der wijsheid op te wekken, ten einde kennis van God te verkrijgen, op den weg der gerechtigheid te wandelen en bewaard te blijven zoowel voor de boozen in het algemeen, als voor de ontuchtige vrouw in het bijzonder — de overspeelster of „de vreemde" — wier paden ten verderve voeren. In de beide laatste hoofdstukken treedt eindelijk de Wijsheid

zelve verpersoonlijkt op, om allerwegen de menschenkinderen te vermanen en hare zegeningen te beloven, en tegenover haar de Dwaasheid, die evenzoo hare lokstem doet hooren, maar om die aan haar gehoor geven ten verderve te voeren. Zonderling staat midden tusschen deze vermaningen één dusgenaamde getalspreuk: „Deze zes haat Jahwe, ja zeven zijn een gruwel Zijner ziel, enz." (VI : 16—19).

De 2de afd. (X—XXII : 16), met het opschrift „de Spreuken van Salomo" vs. 1a, bestaat, met uitzondering van XIX : 17, welk drieregelig vers stellig bedorven is, geheel uit verzen van 2 regels, elke regel — met inachtneming van het Hebreeuwsche koppelteeken — gewoonlijk uit drie woorden, soms uit vier, zelden uit meer. Wat het karakter der spreuken betreft, — en dit is ook van toepassing op de 4de afd. (XXV—XXIX) kan men, behoudens kleinere wijzigingen, drieërlei hoofdvormen onderscheiden. Als 1o de gedachte, uitgedrukt in den *eersten* regel, te scherper uitkomt door de tegenstelling in den *tweeden* — antithetisch parallelisme. Bijv. X : 1

„Een wijs zoon verblijdt den vader,
maar een dwaas zoon is het hartzeer zijner moeder";

en XI : 1 „Eene valsche weegschaal is een gruwel van Jahwe,
maar zuiver gewicht Zijn welbehagen".

Als 2o in beide regels dezelfde gedachte wordt behouden, zonder echter in vorm en woordvoeging overeen te komen — synthetisch parallelisme — zooals:

„Vóór den ondergang gaat trots,
en vóór den val komt hoogmoed" (XI : 25);

en „Eene rechte balans en schalen zijn van Jahwe,
Zijn werk zijn alle weegsteenen in den buidel" (XVI : 11).

Als 3o de gedachte van het eerste lid gewijzigd in het tweede wordt herhaald — synoniem parallelisme — bijv. XXV : 20:

„Bij gebrek aan hout gaat het vuur uit,
en waar geen oorblazer is, bedaart de twist";

of XXVII : 18:

„Die een vijgeboom verzorgt eet van zijne vrucht,
en wie zijnen meester oppast wordt door hem geëerd".

In dien afwisselenden vorm vindt men hier, behalve eene reeks vermaningen voor *rechtvaardigen* en *goddeloozen*, tal van spreuken op het gebied der praktijk van het dagelijksch leven in huisgezin en maatschappij.

Van de 3de afd. (XXII : 17—XXIV : 22), ingeleid door eene opwekking van den verzamelaar om te luisteren naar „de woorden van wijzen" en die ter harte te nemen (vs. 17—21), bestaan de lessen en vermaningen uit twee, soms uit drie verzen; een zevental slechts uit één vers; de waarschuwing tegen dronkenschap telt er zeven (XXIII : 29—35). Over het alge-

meen is, in tegenstelling met de 2de afd., de maat der verzen zeer ongelijk, onduidelijk en gebrekkig. Bovendien heeft hier en daar het dichterlijk gehalte plaats gemaakt voor een proza, dat aan platheid grenst.

Hoofdstuk XXIV: 23—34 vormen niet meer dan een aanhangsel tot het voorgaande; immers is het opschrift: „*ook deze* (spreuken) *zijn van wijzen*" blijkbaar een terugslag op XXII: 17. Zeer ongelijk is ook hier de vorm, daar tegenover een viertal vermaningen van één vs. de uitvoerige waarschuwing tegen luiheid er vijf telt.

Bij meer verscheidenheid van vorm komt de 4de afd. (XXV—XXIX) onder het opschrift: „(ook dit zijn) Spreuken van Salomo (die de mannen van Hizkia, koning van Juda, hebben bijeengebracht)" het meest overeen met de 2de — vooral hoofdst. XVI—XXII: 16 — daar het grootste gedeelte er van uit losse spreuken bestaat, die slechts één vers van 6, 7 of 8 woorden groot zijn, zonder uitzondering in de beide laatste hoofdst. In de drie eerste behooren van een negental twéé verzen bijeen. De vermaning betreffende de zorg voor het vee en den akkerbouw omvat er vijf (XXVII: 23—27).

Een gansch ander karakter dragen in de 5de afd. (XXX) de „woorden van *Agur*, den zoon van Jaqeh, van Massa", ingeleid met zijne klacht over 's menschen onvermogen om het wezen van den oneindigen God te kennen; daarop zijne bede om bevrijding van zonde en om een bescheiden deel van de goederen des levens. Van de zoo eigenaardige „getalspreuken" — zie boven VI: 16 — komen er in dit hoofdstuk vijf voor, vs. 15—16, 18—20, 21—23, 24—28 en 29—31.

In de voorlaatste plaats (6de afd. XXXI: 1—9) „woorden van Lemuel koning van Massa, die zijne moeder hem inprentte". Zij bevatten eene ernstige waarschuwing tegen ontucht en onmatigheid, terwijl eene opwekking om den ongelukkige versterking te geven en voor de armen en verdrukten goed recht te spreken, de kleine verzameling besluit.

Eindelijk als de 7de afd. (XXXI: 10—31) het geheel op zichzelf staand gedicht, dat den lof der wakkere huisvrouw bezingt, en waarvan de verzen met de achtereenvolgende letters van het Hebreeuwsche alfabet beginnen, evenals Psalm XXV, XXXIV, en CXLV [1]. Hoe zulk een gedicht in het boek der Spreuken kon worden opgenomen, ligt in het duister.

Na dit korte overzicht van opschrift, vorm en inhoud der verschillende afdeelingen van het boek der Spreuken volgt de vraag naar den tijd van haar ontstaan, en in verband hiermede naar de schrijvers aan wie zij worden toegekend.

Wat laatstgenoemden betreft is het onderzoek al zeer eng begrensd. De 3de afdeeling toch en haar aanhangsel hebben tot opschrift „woorden van wijzen"; Agur en Lemuel, wier namen aan het hoofd der 5de en 6de afdeeling staan, zijn ons te eenenmale onbekende personen; en het gedicht

---

[1] Vgl. mijne Inleiding tot de vertaling van „de Psalmen". Haarlem. — De Erven Loosjes. 1878.

der 7de afdeeling heeft zelfs geen opschrift. Zoo blijven dus over afd. 1, 2 en 4. Nu worden in de inleiding tot de 1ste afd. niet alleen Spreuken van Salomo" genoemd, maar ook „woorden van wijzen" [ook dezen zijn ons onbekend] „en hunne raadselen", en daarom acht ik het hoogst twijfelachtig of, in den geest van den verzamelaar, Salomo alleen als dichter van I : 7—IX mag worden beschouwd. Wat aangaat de nadere aanwijzing boven de 4de afd., dat de mannen van Hizkia, koning van Juda, de spreuken van Salomo vervat in hoofdstuk XXV—XXIX hebben bijeengebracht, wijst dit 1° reeds op een tijdsverloop van ongeveer drie eeuwen, „zeker lang genoeg om tot dwaling betreffende den schrijver aanleiding te geven"; en is 2° die aanteekening niet door de mannen van Hizkia zelven geschreven, maar door een ander ons onbekend persoon, die van de verzamelaars onder een algemeenen naam in den derden persoon spreekt. Doch ook op zich zelf geeft voor de wetenschap der historische kritiek het opschrift „van Salomo" evenmin recht hem als den schrijver te erkennen, als dat men op dien zelfden lossen grond den Psalmbundel grootendeels aan David zou mogen toekennen. (Men vergete daarbij niet, dat zoowel „de Prediker" — dagteekenende uit de 3de eeuw v. C. — als het apokriefe boek „de wijsheid van Salomo" — geschreven omstreeks het begin der christelijke jaartelling [1] — beschouwd worden als afkomstig te zijn van den koning, wiens naam van eeuw tot eeuw onder Israël en het Joodsche volk voortleefde als die van den wijze bij uitnemendheid.)

Bij een nader onderzoek moet ons eerst blijken, of zoowel de taal als de vorm der Spreuken, maar bovenal de zedelijk-godsdienstige denkbeelden in haar vervat geheel passen in den tijd, waarin Salomo leefde, en of haar inhoud in overeenstemming is met het leven en het karakter van den vorst, zooals ons die van elders bekend zijn. Alvorens hiertoe over te gaan wil ik, onafhankelijk van het onderzoek naar de verschillende schrijvers der Spreuken, zien of zich door *onderlinge vergelijking* de *betrekkelijke* ouderdom der afzonderlijke afdeelingen nader laat bepalen. Gelukt het ons met eenige zekerheid aan te wijzen, welke hoofdstukken de oudste der geheele verzameling zijn, en kan daarna worden onderzocht in hoeverre Salomo al dan niet de schrijver er van is geweest, dan is hiermede ook het vraagstuk betreffende den Salomonischen oorsprong over de jongere stukken beslist. Het ligt voor de hand eerst bij de 2de en 4de afd. stil te staan, omdat zij blijkens het opschrift „van Salomo" afkomstig zouden zijn. Betreffende beider *onderlinge* vergelijking is intusschen het oordeel der deskundigen verschillend, in zooverre sommigen hoofdstuk X—XXII : 16 voor de oudste houden, anderen daarentegen zich beslist voor den hoogeren ouderdom van XXV—XXIX verklaren; met laatstgenoemden meen ik mij

---

[1] Vgl. mijne Inleiding tot de vertaling van de Apocriefe boeken des Ouden Verbonds, bl. LII—LV. Haarlem. — De Erven Loosjes. 1877.

geheel te moeten vereenigen. De hoofdréden ligt naar mijn oordeel in het karakter der spreuken zelf, die in XXV—XXIX pittiger van inhoud, rijker aan beeldspraak en oorspronkelijker van gedachte zijn dan in X—XXII : 16; terwijl zij bovendien meer overeenkomstig den oorspronkelijken aard der spreuken zich, behoudens enkele uitzonderingen, buiten het gebied van den godsdienst bewegen, en als zuiver praktische lessen van levenswijsheid den mensch gelden, zooals hij verkeert in huisgezin en maatschappij. De spreuken van zedelijk-godsdienstigen inhoud daarentegen, die van jongere dagteekening zijn, vindt men vooral in X—XV, waar vijftig, zestig spreuken voorkomen, die niets anders bevatten, dan de tegenstelling van *rechtvaardigen* en *goddeloozen* uit allerlei oogpunten beschouwd. Daarbij komt, dat terwijl XXV—XXIX slechts enkele spreuken telt, welker inhoud samenhangt met het geloof in Jahwe, de naam Jahwe in X—XXII : 16 veertig, vijftigmaal wordt gevonden.

Bij eene vergelijking van hoofstuk X—XXII : 16 met I : 7—IX kan ik de niet te miskennen groote overeenkomst in woorden en zegswijzen ter eene zijde, als ter andere zijde het sterk sprekend verschil in dezen laten rusten; evenzoo de enkele gelijkluidende plaatsen, waarvan niet altijd met zekerheid kan worden aangewezen welke de oudste is; de hoofdzaak, die mijns inziens alles beslist, ligt in de dichterlijke voorstelling van de Wijsheid als persoon, (I : 20—33, VIII en IX). Daarvan kon eerst sprake zijn, nadat de wijsheid zelve reeds geruimen tijd hare beoefenaars onder Israël had gevonden, en dezen er langzamerhand toe waren gekomen om niet alleen hunne spreuken en vermaningen uit ééne zelfde bron, de Wijsheid, af te leiden, maar ook door een gezonder godsbegrip geleid in Jahwe zelven den oorsprong der Wijsheid hadden leeren zoeken. De slotsom der gemaakte vergelijkingen is, dat van de drie afd., welke geheel (XXV—XXIX en X—XXII : 15) of gedeeltelijk (I : 7—IX) aan Salomo worden toegekend, eerstgenoemde voor de oudste en laatstgenoemde voor de jongste moet worden gehouden.

Wat nu de vergelijking van de beide verzamelingen, XXV—XXIX en X—XXII : 16, met XXII : 17—XXIV aangaat, pleit, naar het eenstemmig gevoelen van allen, zoowel de mindere zuiverheid van dichtmaat als vooral het minder korte en puntige van vele spreuken in de genoemde derde afdeeling stellig voor haar lateren oorsprong. Zoo staat om een enkel voorbeeld te noemen naast de meer oorspronkelijke spreuk:

„Een onverstandig mensch is die zich bij handslag verbindt,
die borg blijft bij zijnen naaste” (XVII : 18)

de stellig minder oorspronkelijke:

„Wees niet onder hen, die bij handslag beloven,
en die borg staan voor schulden;
indien gij niet hadt om te voldoen,
waartoe zou men uw bed onder u wegnemen”? (XXII : 26, 27)

Of tegenover:

„'t Is niet goed den persoon des goddeloozen aan te nemen,
den rechtvaardige te verongelijken in het gericht." (XVIII : 5)

deze andere:

„Aanzien des persoons in het gericht is niet goed;
wie tot den schuldige zegt: „rechtvaardig zijt gij",
hem zullen de volken verwenschen,
hem zullen de natiën vloeken;
maar hun, die bestraffen, zal het goed zijn,
en over hen komt rijke zegen" (XXIV: 23[b]—25).

Over de drie laatste afdeelingen (XXX—XXXI), als zeker de jongste bestanddeelen van den geheelen bundel Spreuken, later een kort woord.

Van zelf doet zich dan nu de vraag voor, of Salomo de dichter der genoemde oudste verzamelingen kan zijn? En het antwoord luidt stellig ontkennend. In de eeuw van den wijzen koning had Israëls godsbegrip zich nog niet verder ontwikkeld dan tot het geloof in Jahwe als stamgod, in onderscheiding van andere goden, die zoowel in als buiten Kanaän werden gediend. Zoo konden onder laatstgenoemden koning naast den Jeruzalemschen tempel, versierd met symbolen aan den Fenicischen zonnedienst ontleend, heiligdommen verrijzen ter eere van Milcom, den god der Ammonieten, Camos, den god van Moab, en Astarte, de godin der Sidoniërs, I Kon. XI: 5, 7 en 33. In overeenstemming met die weinig ontwikkelde voorstelling van Israëls God kon men dan ook nog na de scheuring in het rijk der tien stammen Jahwe vereeren onder de gedaante van een gouden stier. Eerst na ongeveer twee eeuwen heeft zich uit het geloof in Jahwe als Israëls stamgod het geloof aan den eenigen God ontwikkeld, met bestrijding van alle afgoderij en beeldendienst. Raadplegen wij de profetische geschriften der achtste eeuw dan vinden wij daarin eerst de voorstelling van Jahwe als Schepper van hemel en aarde, en als den barmhartige en goedgunstige, wiens verheerlijking door de menschen niet uitsluitend of bij voorkeur wordt gezocht in offerhanden, maar allermeest in weldadigheid en recht, in waarheid en nederigheid, in liefde tot het goede en haat tegen alle ongerechtigheid. Die zelfde gedachten komen ook min of meer gewijzigd op tal van plaatsen in het boek der Spreuken voor:

„Alles schiep Jahwe naar zijne bestemming". (XVI: *4a*)
„Jahwe heeft met wijsheid de aarde gegrondvest,
den hemel bereid met doorzicht" (III: 19).

Hij is de alwetende:

„Aan elke plaats zijn de oogen van Jahwe,
terwijl zij goeden en boozen gadeslaan" (XV: 3).
„Het doodenrijk en de afgrond zijn voor Hem openbaar,
zooveel te meer de harten der menschenkinderen" (XV: 11).

Zijne voorzienigheid omvat alles en allen:

„In den schoot werpt men het lot,
maar van Jahwe is de gansche beslissing er van". (XVI : 33)
„Vele overleggingen zijn er in 's menschen hart,
maar Jahwe's raad, die komt tot stand". (XIX : 21)

En als Hoséa in den naam van Jahwe zegt: (VI : 6)

„In barmhartigheid vind ik welgevallen en niet in offerhande,
in kennis van God meer dan in brandoffer";

is dit dan niet geheel in denzelfden geest als het woord van den Spreukendichter:

„Gerechtigheid en recht te doen
is voor Jahwe uitgelezener dan offerhande" (XXI : 3)

en:

„Der goddeloozen offer is een gruwel voor Jahwe" (XXI : 27*a*)?

En is er geen samenstemming tusschen de spreuk:

Het paard wordt toegerust als de strijd genaakt,
maar van Jahwe is de zegepraal (XXI : 31);

en het woord uit een Psalm der 8ste eeuw:

„Dezen (bogen) op strijdwagens en genen op paarden,
maar wij roemen in den naam van Jahwe, onzen God" (XX : 8)?

Vgl. nog Psalm XXXIII : 16, 17.

De slotsom is dat spreuken van zoodanig zedelijk-godsdienstig gehalte niet afkomstig kunnen zijn uit een tijd — dien van Salomo — waarin men geen spoor aantreft van zulke voorstellingen aangaande God en het leven der gerechtigheid; uit een tijd, die aan de ontdekking dezer profetische waarheden voorafging. Van hoe menige spreuk zou men bovendien moeten erkennen, dat zij in den mond van den koning zelven of belachelijk, of ongepast, of ongerijmd was. Men denke aan den machtige, die, bij alle beslommeringen van het leven, in rijkdom en weelde zich baadt en getuigt:

„Beter een weinig met vreeze van Jahwe,
dan een groote schat en onrust daarbij". (XV : 16)

Men roepe zich zijn harem met 60 koninginnen en 80 bijwijven voor den geest en leze:

„Die eene vrouw gevonden heeft, heeft een schat gevonden
en welgevallen van Jahwe gekregen" (XVIII : 21).

Men hoore hoe dezelfde vorst spreekt:

„Bij de bescheidenen is wijsheid" (XI: 2*b*).

en

„Een orakel is op 's konings lippen,
in het gericht dwaalt zijn mond niet" (XVI: 10).

Genoeg tot nadere bevestiging der boven uitgesproken stelling.

Op de tweeledige vraag bij wie dan en in welken tijd de oorsprong dezer (Salomonische) spreuken moet worden gezocht, is ja het antwoord op het eerste gedeelte gemakkelijk: in de scholen der wijzen; máár op het laatste gedeelte uiterst moeielijk. Zéér uiteenloopend toch is het oordeel der deskundigen. Sommigen stellen het tijdperk *vóór* de achtste eeuw, anderen *in* deze eeuw en de zevende; weer anderen dalen af tot de dagen der ballingschap en later. Onder de voorstanders van het laatste gevoelen tel ik met name den bij velen bekenden Straatsburger godgeleerde Eduard Reuss, die in zijne nieuwe overzetting van het Oude Verbond zelfs het naar zijn oordeel oudste gedeelte van het boek der Spreuken (XXV—XXIX) nà de ballingschap plaatst. Nauwelijks behoef ik op te merken, hoe het onderzoek in dezen geheel samenhangt met dat naar andere boeken des O. V., zooals onder meer Job. Heeft de schrijver van dit merkwaardig gedicht het boek der Spreuken gekend, zooals uit de vergelijking van enkele gelijkluidende plaatsen blijkt, dan is ook de bepaling van den tijd, waarin dit geschrift van den Joodschen wijze is ontstaan, van beslissenden invloed op de nadere aanwijzing van den oorsprong van „de Spreuken". Op grond hiervan wensch ik mijn eigen oordeel in dezen op te schorten tot later, wanneer de inleiding bij mijne nieuwe vertaling van het boek Job zal voltooid zijn.

Is het hier de plaats niet het zoo moeielijk vraagstuk der taal van het boek der Spreuken te behandelen, elders hoop ik de vruchten van mijn uitvoerig onderzoek mee te deelen, waaruit blijken zal, dat dit geschrift althans niet vóór de achtste eeuw ontstaan is. Uit veel later tijd dagteekenen de 5de en 6de afdeeling (XXX—XXXI: 9), waarvan het spraakgebruik duidelijke sporen van Arameeschen invloed draagt. Betreffende den inhoud der 5de afd. zij nog in het bijzonder herinnerd, dat van eene klacht als XXX: 1—6, welke van veel en ernstig nadenken getuigt over het wezen van den oneindigen God, in geen der geschriften vóór de ballingschap eenig spoor te ontdekken is, terwijl men wel in een der jongste boeken des O. V. „de Prediker" (omstreeks het einde der 3de eeuw) er den nagalm van hoort. Hetzelfde geldt van de woorden van Lemuel, waarin gezegden voorkomen, die om vorm en inhoud stellig niet tot de voortbrengselen der oud-Israëlietische letterkunde kunnen worden gebracht. Het slot van hoofdstuk XXXI — de 7de afd. — kon eerst ontstaan in een tijd, toen de poëzie als geregen werd in het keurslijf eener kunstbewerking,

waarbij de regels of verzen met de achtereenvolgende letters van het alfabet moesten beginnen, en de meerdere of mindere rijkdom van 's dichters gedachten altijd beperkt bleef binnen de grenzen van een twee en twintigtal regels of het veelvoud van dien. Onder de Psalmen, waarin die alfabetische vorm voorkomt, zijn er zeker geen ouder dan uit de zevende eeuw. Sommigen nu plaatsen „den lof der wakkere huisvrouw" vóór de ballingschap; anderen, met wie ik meen te moeten instemmen, achten dit slot der Spreuken van na-exilischen oorsprong.

De moeielijkste vraag, die naar het ontstaan van het boek der Spreuken, zooals het *in zijn geheel* tot ons gekomen is, blijft ter bespreking over. Hoe ruim hier het veld der gissingen is, blijkt uit het drietal opmerkingen, 1o dat de schrijver der inleiding I : 1—6, met de toezegging van „Spreuken van Salomo" en van „woorden van wijzen en hunne raadselen" zoowel de zeven afd. vereenigd als enkele er van kan hebben bedoeld (in het laatste geval is er natuurlijk meer dan één verzamelaar geweest); 2o dat het onzeker is of de genoemde schrijver losse spreuken heeft verzameld, dan of hij de in zijnen tijd bestaande bundels tot één geheel heeft vereenigd; en 3o dat het niet kan worden uitgemaakt, of men dien verzamelaar al dan niet voor den schrijver van I : 7—IX moet houden. Hoe meer mogelijkheden — des te meer verdedigers en bestrijders er van! Weinig doeltreffend zou het zijn den lezer in dien doolhof van meeningen rond te leiden; te minder, omdat vooralsnog van geen beslissend oordeel sprake zijn kan. Immers hangt ook dit vraagstuk nauw samen met den tijd van het ontstaan der verschillende afdeelingen, waarop ik bij de uitgaaf van het boek Job nader hoop terug te komen. Dit alleen meen ik te mogen vaststellen, dat het boek der Spreuken, zooals het in het Oude Verbond is opgenomen, eerst *na de ballingschap* kan voltooid zijn.

VERBETERINGEN.

Bl. 11. Vs. 4^a maar haar einde is bitter
l. maar aan het einde is zij bitter.

„ 23. Vs. 15 De schat des rijken is zijne vesting
l. Des rijken bezitting is zijne versterkte stad.

„ 25. Vs. 3^b goddeloozen l. trouweloozen.
Noot 5. Spr. x : 2^b.

„ 30. Vs. 28^b wraakgierigen l. goddeloozen.

„ 36. Vs. 2^b dwaasheid l. zotheid.

„ 37. Vs. 8^b rechtvaardigen l. rechtschapenen.

„ 49. Vs. 24^a strekt de luiaard zijne hand uit naar den schotel
l. steekt de l. zijne h. in den s. (Noot 7 vervalt.)

„ 52. Vs. 23^b bedriegelijke weegschalen zijn
l. een valsche weegschaal is

„ 53. Noot 3. And. volgen den geschreven t. l. gelezen t.

„ 55. Noot 8. Naar eene aanvulling v. d. Hebr. t. Vgl. LXX.

„ 59. Noot 3. XI : 47 l. XI : 15.

DE SPREUKEN VAN SALOMO [1].

HOOFDSTUK I.

Inleiding. — De vreeze van Jahwe het begin van alle wijsheid. — Vaderlijke waarschuwing aan de jeugd tegen den omgang met boozen. — De Wijsheid noodigt de onervarenen uit haar te volgen en bedreigt hen, die geen gehoor geven, met den ondergang.

1 De Spreuken van Salomo, zoon van David, koning [van Israël;
2 om te leeren wijsheid en tucht,
om te verstaan verstandige woorden;
3 om tucht aan te nemen tot bedachtzaamheid,
tot gerechtigheid en recht en rechtschapenheid;
4 om aan onervarenen schranderheid mede te deelen,
aan den knaap kennis en overleg.
5 Luistere de wijze en neme hij toe in kunde,
en make de verstandige zich bedrevenheid eigen,
6 in 't verstaan van spreuk en woordenspel,
van woorden van wijzen en hunne raadselen.

---

[1] In den Hebr. t. ook wel eenvoudig „de Spreuken" genoemd, naar het eerste woord in vs. 1. In den Talmud komt de benaming „het boek der Wijsheid" voor (welke ook aan „de Prediker" wordt gegeven).

(EERSTE AFDEELING I: 7—IX)[1].

7 De vreeze van Jahwe is het begin der kennis[2];
wijsheid en tucht verachten de dwazen[3].

8 Gehoorzaam, mijn zoon, uws vaders tucht,
en verwerp de onderwijzing uwer moeder niet;
9 want een bevallige krans[4] zijn die voor uw hoofd,
en een snoer om uwen hals.
10 Mijn zoon, lokken u de boozen — willig niet in!
11 Zeggen zij: „ga toch met ons,
„laat ons den onbesprokene[5] een strik spannen,
„den onschuldige zonder oorzaak belagen;
12 „laat ons hen inzwelgen[6], zooals het doodenrijk het de
[levenden doet,
„en de oprechten als die in de groeve dalen;
13 „allerlei kostbare schatten zullen wij erlangen,
„onze woningen vullen met buit;
14 „uw lot zult gij werpen in ons midden,
„één geldbuidel zal voor ons allen zijn!"—
15 zoo ga[7] niet op weg met hen,
houd uwen voet terug van hun pad;
16 want hunne voeten ijlen naar misdaad,
en haasten zich tot bloedvergieten[8].
17 Trouwens te vergeefs spreidt men het net
voor de oogen van al wat vleugels heeft[9];

---

[1] Op enkele uitzonderingen na, geven éénheid van taal, stijl en denkbeelden recht om in deze hoofdstukken — het eerste afgesloten deel van „de Spreuken" — het werk van een en denzelfden Schrijver te zien.

[2] Vgl. Ps. III: 10*a* en Job XXVIII: 28.

[3] In gewijzigden vorm keert deze hoofdgedachte tegen het slot der Ie afd. in IX: 10 terug. Vlg. and. behoort vs. 7 tot de inleiding, vs. 1—6.

[4] Dezelfde uitdr. Spr. IV: 9.

[5] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „laat ons loeren op *bloed*".

[6] Dezelfde uitdr. Ps. CXXIV: 3*a*.

[7] De Hebr. t. nam hier het zeker later toegevoegde „mijn zoon" op, vgl. LXX.

[8] Eene kantteekening naar Jez. LIX: 7*a*, waarvan de vertaling dan ook in de beste HSS. der LXX ontbreekt. (Vgl. nog Rom. III: 15).

[9] Zoo het gevleugelde het in het oog krijgt. Aan die vogels is de jongeling gelijk, die de strikken der boozen ontwijkt.

18 terwijl genen hun eigen bloed een strik spannen,
[en] hun eigen leven belagen.
19 Alzoo vergaat het ieder, die roofgoed bijeenschraapt:
het neemt het leven weg van die 't zich toeëigenen.

---

20 DE WIJSHEID roept uit op de straat,
op de pleinen verheft zij hare stem [1];
21 op den hoek der drukke wegen roept zij,
aan den ingang der poorten binnen de stad [2] spreekt zij [hare woorden:
22 „hoelang, onnoozelen, zult gij de onnoozelheid liefhebben,
„en zullen de spotters zich verlustigen in den spot,
„en de dwazen de kennis haten?
23 „Keert u [3] tot mijne terechtwijzing;
„zie, laat mij voor u mijnen geest uitstorten,
„mijne woorden u bekend maken.
24 „Daar ik geroepen heb en — gijlieden hebt geweigerd,
„met mijne hand gewenkt en — niemand er acht op [heeft geslagen,
25 „en gij verworpen hebt al mijnen raad,
„en mijne kastijding niet hebt gewild;
26 „zal ook ik met uwen jammer lachen,
„en spotten wanneer uwe verschrikking komt.
27 „Wanneer gelijk een storm uwe verschrikking komt,
„en uw jammer als eene windhoos nadert,
„wanneer angst en beving u overvallen —
28 „dàn zullen zij mij roepen, maar zal ik geen antwoord [geven,
„zullen zij mij zoeken, maar mij niet vinden,
29 „daarom dat zij de kennis haatten,
„en de vreeze van Jahwe niet hebben verkoren;

---

[1] Vs. 20—33, vgl. Spr. VIII: 1—3.
[2] Vlg. sommigen is „binnen de stad" eene kantt. ter verklaring van de voorafgaande woorden.
[3] Naar eene verand. v. d. Hebr. t.

30 „mijnen raad niet begeerden,
„elke terechtwijzing van mij verwierpen.
31 „Zoo mogen zij van de vrucht van hunnen weg eten,
„en aan eigen beraadslagingen zich verzadigen.
32 „Want de afval der onnoozelen vermoordt hen,
„en der dwazen zorgeloosheid is hun verderf.
33 „Maar wie naar mij hoort, woont veilig
„en is rustig van de vrees voor onheil".

HOOFDSTUK II.

Vaderlijke opwekking tot de beoefening der wijsheid, ten einde kennis van God te verkrijgen, op den weg der gerechtigheid te wandelen, en bewaard te blijven zoowel voor de boozen in het algemeen als voor de ontuchtige vrouw in het bijzonder, wier paden ten verderve voeren.

1 Mijn zoon, indien gij mijne woorden aanneemt,
en mijne geboden bij u weglegt [1],
2 zoodat gij aan wijsheid uw oor leent,
uw hart tot verstand neigt,
3 ja, indien gij om inzicht roept,
om verstand uwe stem doet hooren;
4 indien gij dat zoekt als zilver,
en als gouderts dat opdelft,
5 dàn zult gij de vreeze van Jahwe verstaan,
en de kennis van God erlangen; —
6 want Jahwe schenkt wijsheid,
uit Zijnen mond komen kennis en verstand;
7 en Hij legt voor de rechtschapenen de volle waarheid weg,
een schild voor die in oprechtheid wandelen;
8 opdat zij de paden der gerechtigheid houden,
daar Hij op den gang van Zijnen gunsteling [2] let [3]. —
9 Dàn zult gij verstaan gerechtigheid en recht
en rechtschapenheid, elk spoor dat leidt tot geluk.

---

[1] Spr. VII: 1*b*.

[2] Vlg. den gelezen t. „zijne gunstelingen".

[3] Na den tusschenzin van vs. 6—8 slaat vs. 9 terug op vs. 5.

10 Want wijsheid zal komen in uw hart
en kennis — voor uwe ziel zal het zoet zijn.
11 Overleg zal over u waken,
verstand u beschermen,
12 om u te ontrukken aan den weg des boozen,
aan den man die met draaierijen omgaat;
13 (aan hen) die de paden des rechts verlaten,
om op de wegen der duisternis te gaan;
14 die vermaak vinden in kwaad te doen,
juichen in de draaierijen van het kwaad [1],
15 die hunne paden krom maken [2],
en die sluw zijn op hunne wegen;
16 om u te ontrukken aan de vreemde vrouw,
aan de overspelige [3], die glad is van tong [4];
17 die den echtvriend harer jeugd verlaat
en het verbond [5] met haren God vergeet.
18 Want haar huis helt [6] naar den dood,
en naar het doodenrijk hare wegen.
19 Niemand van die tot haar gaan keert weder
en bereikt de paden des levens [7].
20 Moogt [8] gij den weg der braven gaan,
en de paden der rechtvaardigen houden;
21 want de oprechten zullen het aardrijk bewonen,
en de vromen daarop overblijven;
22 maar de goddeloozen worden van de aarde afgesneden,
en de afvalligen uit haar uitgeroeid.

---

[1] And. naar eene verand. v. d. Hebr. t. „in *eens anders* draaierijen”.

[2] Naar eene verand. v. d. Hebr. t., vgl. Spr. X: 9. Gew. t. „die in hunne wegen verkeerd zijn”.

[3] Letterl. „de uitheemsche”.

[4] Spr. VI: 24, VII: 5.

[5] In den zin van „de Wet”, evenals in de uitdr. „*verbonds*ark” en and. Er wordt hier gedoeld op het zevende gebod.

[6] Naar eene verand. v. d. Hebr. t.

[7] Deze waarschuwing tegen de overspelige vrouw, vs. 16—19, keert herhaaldelijk in de eerste afdeeling, I: 7—IX, terug; V: 3 vv. VI: 24 vv. VII: 5—23 en IX: 13 vv.

[8] Hebr. „opdat gij den weg enz.,” nl. houd ik u dit voor oogen.

HOOFDSTUK III.

Vervolg der vaderlijke vermaningen. — De vreeze Gods en hare gezegende vruchten. — 's Menschen kastijding het bewijs van Gods trouw. — De onvergelijkelijke waarde der Wijsheid. — De schepping het werk van de wijsheid Gods. — Opwekking tot beleid en weldadigheid. — Waarschuwing tegen twist en naijver. — Gods afschuw van de boozen.

1 Mijn zoon, vergeet mijne onderrichting niet,
en beware uw hart mijne geboden;
2 want lengte van dagen en jaren levens
en vrede zullen zij u toevoegen [1];
3 laat goedertierenheid en trouw u niet verlaten,
bind ze om uwen hals, schrijf ze op de tafel uws harten [2];
4 vind alzoo gunst en welgezindheid
in het oog van God en menschen.
5 Vertrouw op Jahwe met geheel uw hart,
en steun toch niet op uw doorzicht.
6 Erken hem in al uwe wegen,
en Hij zal uwe paden effenen.
7 Wees niet wijs in eigen oogen,
vrees Jahwe en wijk van het kwade!
8 Genezing zij het voor uw vleesch,
en verkwikking voor uwe beenderen.
9 Eer Jahwe uit uw vermogen,
en met de eerstelingen van al uwe inkomsten.
10 Zoo zullen uwe schuren overvloedig worden gevuld,
en van most uwe perskuipen tot berstens toe vol zijn.
11 Versmaad, mijn zoon, de tucht van Jahwe niet,
en heb geen walg aan Zijne kastijding;
12 want dien Jahwe liefheeft kastijdt Hij,
en doet den zoon, in wien Hij welgevallen heeft, smart aan [3].
13 Heil den mensch, die wijsheid erlangt,
en den mensch, die zich doorzicht verwerft,

---

[1] Spr. IV: 10, IX: 11.

[2] Vlg. sommigen is de 2de helft van dezen regel eene kantt. uit Spr. VII: 3; in de LXX komt zij dan ook niet voor. Vgl. nog VI: 21.

[3] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. Gew. t. „ja gelijk een vader".

14 want beter is het haar te gewinnen dan zilver,
en beter dan goud is wat zij opbrengt [1];
15 kostbaarder is zij dan paarlen,
en al uwe kleinoodiën evenaren haar niet [2].
16 Lengte van dagen is in hare rechterhand,
in hare linker rijkdom en eere [3];
17 hare wegen zijn aangename wegen,
en al hare voetpaden vrede;
18 een boom des levens is zij voor die haar aangrijpen,
en wie haar vasthoudt wordt gelukkig [4].
19 Jahwe heeft met wijsheid de aarde gegrondvest [5],
den hemel bereid met doorzicht;
20 met Zijne voorkennis splijten de kolken,
en druppelen de wolken dauw [6].
21 Mijn zoon, bewaar raad en beleid,
dat zij niet wijken uit uwe oogen [7];
22 en ze zullen leven zijn voor uwe ziel,
en een sieraad om uwen hals;
23 dan zult gij veilig uwen weg gaan,
en uwen voet niet stooten.
24 Indien gij nederligt, zult gij niet opschrikken,
en hebt gij u terust begeven, zal uw slaap zoet zijn.
25 Wees dan niet beangst voor een plotselingen schrik,
noch voor der goddeloozen storm als hij opkomt;
26 want Jahwe zal op uwe wegen [8] zijn,
en uwen voet bewaren voor den klem.
27 Onthoud geen weldadigheid aan den behoeftige [9],
als uwe hand bij machte is het te doen;

---

[1] Spr. VIII: 10, 19, XX: 15.
[2] Spr. VIII: 11.
[3] Spr. VIII: 18*a*.
[4] Vlg. sommige HSS. — Gew. t. „die haar vasthouden".
[5] Ps. CXXVI: 5*a*.
[6] Vs. 19 en 20 passen niet in dit verband.
[7] Naar eene omzetting v. d. Hebr. t.
[8] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. vgl. LXX. — Gew. t. „met uwe hoop".
[9] Onzekere vert. vgl. LXX.

28 Zeg niet tot uwen naaste: [1] „ga en kom weder,
en morgen zal ik u geven" — terwijl gij het bij u hebt [2].
29 Smeed tegen uwen naaste geen kwaad,
terwijl hij in vrede met u woont.
30 Twist niet met iemand zonder oorzaak,
indien hij u geen kwaad heeft berokkend.
31 Wees niet naijverig op den man des gewelds,
en kies geen zijner wegen;
32 want een gruwel voor Jahwe is de sluwe [3],
maar met de oprechten heeft Hij vertrouwelijken omgang [4].
33 Jahwe's vloek is in het huis des goddeloozen,
maar de woning der rechtvaardigen zegent Hij.
34 Met [5] de spotters drijft Hij den spot [6],
maar den ootmoedigen bewijst Hij gunst.
35 Eere beërven de wijzen,
maar de dwazen ruilen schande in [7].

HOOFDSTUK IV.

Vervolg der vaderlijke opwekking tot het zoeken van wijsheid en tucht. — 's Vaders herinnering van eigen verleden, toen hij tot beoefening der wijsheid werd vermaand en op hare zegeningen gewezen. — Waarschuwing tegen den weg der goddeloozen, en tegen lichtvaardigheid, onoprechtheid en onstandvastigheid op het pad der deugd.

1 Hoort, zonen, vaders tucht,
en luistert toe om inzicht te krijgen;
2 want heilzame leering geef ik u,
verlaat mijne onderrichting niet.

---

[1] Vlg. den geschreven t. het meerv.

[2] Vgl. Sir. IV: 1.

[3] Spr. XIV: 2*b*.

[4] Ps. XXV: 14.

[5] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „zekerlijk" Stvt. „Wat aangaat" V. d. P.

[6] Ps. XVIII: 27.

[7] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „elk een der zotten neemt schande op zich" Stvt.; „der dwazen *verwaandheid* is" enz. V. d. P. —

3 Want ik was mijns vaders kind,
een teeder en eenig (kind) voor mijne moeder,
4 en hij onderwees mij en zeide tot mij:
houde uw hart mijne woorden vast,
bewaar mijne geboden, en gij zult leven [1].
5 Verwerf u wijsheid [2] — verwerf u verstand,
vergeet niet, en wijk niet af van de woorden mijns monds —
6 verlaat haar niet, dan zal zij u bewaren,
heb haar lief en zij zal u beschermen.
7 Het begin der wijsheid is: verwerf u wijsheid [3],
en voor al wat gij bezit, koop verstand in.
8 Hoog haar pad op en zij zal u verheffen,
zij zal u eeren, omdat gij haar omhelst.
9 Zij geeft uw hoofd een liefelijken krans [4],
met eene kroon der heerlijkheid begiftigt zij u.

10 Hoor, mijn zoon [5], en neem mijne woorden aan,
opdat levensjaren u worden vermeerderd [6];
11 in den weg der wijsheid heb ik u onderwezen,
en geleid op paden des rechts.
12 Als gij gaat, zal uw gang niet worden gestremd,
en als gij loopt, zult gij niet struikelen.
13 Houd de tucht vast, laat haar niet varen,
bewaar haar, want zij is uw leven!
14 Kom niet op het pad der goddeloozen,
noch treed voort op der boozen weg;
15 laat dien liggen, ga er niet op door,
wend er u van af en ga uws weegs;
16 want zij slapen niet, zoo zij geen kwaad hebben gedaan,
en geroofd is hun de slaap, zoo zij niet ten val hebben
[gebracht [7];

---

[1] Spr. VII: 2.
[2] Vgl. vs. 7*a*.
[3] Vgl. vs. 5*a*.
[4] Dezelfde uitdr. Spr. I: 9.
[5] Onderdeel van Spr. IV: 1.
[6] Spr. III: 2, IX: 11.
[7] Vlg. den geschreven t. „gevallen zijn".

17 immers eten zij brood der boosheid,
en wijn des gewelds is hun drank.
18 Maar het pad der rechtvaardigen is als glansrijk licht,
dat allengs in helderheid toeneemt tot den vollen dag.
19 De weg der goddeloozen is als de duisternis,
zij weten niet, waarover zij zullen struikelen.
20 Mijn zoon, luister toch naar mijne woorden,
neig tot mijne redenen uw oor;
21 laat ze niet wijken uit uwe oogen,
bewaar ze in het binnenste uws harten.
22 Want leven zijn zij voor die ze vinden,
en voor ieders lichaam genezing.
23 Bewaar uw hart boven al wat te bewaren is,
want vandaar zijn de uitgangen des levens.
24 Doe van u weg verdraaidheid van mond,
en verwijder verkeerdheid der lippen van u.
25 Laat uwe oogen recht voor zich uitzien,
en uwe blikken zich recht voor u heenrichten.
26 Overweeg den gang van uwen voet,
en al uwe wegen zullen zeker zijn.
27 Wijk ter rechter-, noch ter linkerzijde,
houd uwen voet terug van het kwaad.

HOOFDSTUK V.

Ernstige waarschuwing tegen de zonde der ontucht, welke den mensch naar lichaam en ziel verwoest. — Het pijnlijk naberouw van den schuldige, die in zijne jeugd doof bleef voor de vermaning tot tucht. — Opwekking tot kuische huwelijksmin. — Herhaling der eerste vermaning met het oog op Gods alwetendheid.

1 Mijn zoon, luister naar mijne wijsheid,
en neig tot mijn doorzicht uw oor;
2 om te bewaren overleg en kennis [1],
die u ontrukken aan de vreemde vrouw.

---

[1] Vs. 2*a* naar eene and. afd. v. d. Hebr. t. — Vs. 2*b* zeer onzekere vert. tot herstelling (vgl. LXX) van het verband met vs. 3 vv. Vgl. VII: 1—5. Gew. t. „en opdat uwe lippen kennis behouden”.

3 Want van honigzeem druipen de lippen der overspelige,
en gladder dan olie is haar gehemelte;
4 maar haar einde is bitter als alsem,
scherp als een tweesnijdend zwaard;
5 hare voeten dalen af naar den dood,
met hare schreden [1] streeft zij naar het doodenrijk,
6 opdat zij niet overwege wat het pad des levens is;
hare gangen wankelen zonder dat zij (zelve) het weet.
7 Nu dan, zonen, hoort naar mij [2],
en wijkt niet af van de woorden mijns monds;
8 verwijder ver van haar uwen weg,
en nader niet tot de deur van haar huis;
9 opdat gij aan vreemden uwe levenskracht niet prijsgeeft [3],
noch uwe levensjaren aan een onmensch;
10 opdat uitlanders zich niet verzadigen aan uwe kracht,
of aan uwe moeite in eens vreemden huis;
11 en gij om uw uiteinde jammert,
om de optering van uw lijf en leden;
12 en gij zegt: „hoe heb ik de tucht gehaat,
„en heeft mijn hart kastijding veracht;
13 „en ik luisterde niet naar de stem mijner leeraars,
„en aan die mij onderrichtten leende ik geen oor.
14 „Bijna tot alle boosheid ben ik vervallen,
„te midden van de gemeente en de vergadering" [4].
15 Drink water uit uw gegraven put,
en stroomen uit het midden van uw waterput;
16 mogen uwe fonteinen zich naar buiten uitstorten,
door de straten (der stad) de waterbeken;
17 voor u alleen mogen ze zijn,
en niet voor vreemden met u.
18 Zij uwe springader gezégend,
en verheug u over de vrouw uwer jeugd;

---

[1] Spr. II: 18, VII: 27, Sir. XIX: 3.
[2] Dezelfde woorden VII: 24^a, VIII: 32^a.
[3] Spr. XXXI: 3^a.
[4] Der vromen.

19 eene liefelijke hinde en eene bekoorlijke gazelle;
haar boezem make u te allen tijde (van weelde) dronken,
in hare liefkozing moogt gij steeds omdolen.
20 En waarom, mijn zoon, zoudt gij aan eene vreemde
[vrouw u verslingeren,
en den schoot eener uitheemsche omvangen?
21 Want de wegen eens mans liggen open voor Jahwe's oogen,
en al zijne paden weegt Hij na.
22 Des boozen ongerechtigheden vangen hem,
en in de strikken zijner zonde wordt hij gevat.
23 Hij zal sterven in tuchteloosheid,
en in zijne menigvuldige dwaasheid zal hij verdolen [1].

HOOFDSTUK VI.

Vermaning om zich los te maken van den borgtocht, dien men lichtvaardig heeft aangegaan. — De mier een beschamend voorbeeld voor den luiaard. — De valschaard en zijn ondergang. — Zeven ondeugden, die Gode een gruwel zijn. — Opwekking tot getrouwheid aan der ouderen tucht, als waarborg tegen ontucht en overspel. — De jammerlijke gevolgen dezer zonden.

1 Mijn zoon, hebt gij borg gesproken voor uwen naaste,
voor een vreemde den handslag gegeven;
2 zijt gij verstrikt door de woorden uws monds,
zijt gij gevangen door de taal uwer lippen:
3 doe dan aldus, mijn zoon, en maak u vrij,
omdat gij in uws naasten hand zijt gekomen;
ga, doe een voetval en houd bij uwen naaste aan;
4 gun aan uwe oogen geen slaap,
noch sluimering aan uwe oogleden [2];
5 maak u vrij uit zijne [3] hand als eene gazelle,
als een vogel uit des vogelaars hand [4].

---

[1] Het parallelisme eischt in plaats van „verdolen" tegenover het „sterven" een soortgelijk woord, weshalve ik met verand. van den v. d. Hebr. t. zou willen lezen „zal hij ondergaan", vgl. LXX.

[2] Vs. 1—4, vgl. Spr. XI: 15.

[3] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. Gew. t. „uit de hand *des jagers*, en".

[4] Dezelfde uitdr. Ps. CXXIV: 7[a].

6 Ga tot de mier, gij luiaard,
zie hare wegen en word wijs;
7 die, al heeft zij geen rechter,
heer of overheid [1],
8 in den tarweoogst hare spijs bereidt,
in den vruchtenoogst haren leeftocht verzamelt [2].
9 Hoe lang zult gij, luiaard, blijven liggen,
wanneer opstaan uit uwen slaap [3]?
10 „Een weinig slapens, een weinig sluimerens,
„een weinig handenvouwens — om dan weer te gaan [liggen . . .”
11 dan komt als een landlooper uwe armoede,
en uw gebrek als een bandiet [4].

---

12 Een deugniet, een goddeloos man,
gaat rond met verdraaiden mond;
13 hij knipoogt, geeft een teeken met zijn voet [5],
geeft wenken met zijne vingers.
14 Slinksche streken smeedt de booze in zijn hart,
te allen tijde [6] werpt hij twistvuur uit [7];
15 daarom zal plotseling zijn ondergang komen,
in een oogwenk zal hij worden verbroken, zonder herstel.

---

16 Deze zes haat Jahwe,
ja zeven zijn een gruwel Zijner ziel [8]:
17 trotsche oogen, eene valsche tong,
en handen, die onschuldig bloed vergieten;

---

[1] Oudtijds zou men gezegd hebben: Schout, schepen of baljuw”.
[2] Sir. XXV: 3[b].
[3] Spr. XX: 13.
[4] Spr. XXIV: 33, 34.
[5] Vlg. den gelezen t. het meerv. „met zijne voeten”. Zoo ook „hij knipt met zijne *oogen*”.
[6] In den Hebr. t. behooren deze woorden bij vs. 14[a].
[7] Spr. XVI: 28[a].
[8] Eene zoogenaamde getalspreuk, welke hier geheel op zich zelf staat. In hoofdst. XXX komen er verscheidene voor. De geschr. t. leest het meerv. „gruwelen”.

18 een hart, dat booze plannen smeedt,
voeten, die zich haasten om het kwaad na te jagen;
19 die leugenen blaast als valsch getuige [1],
en die twisten onder broeders strooit.

---

20 Bewaar, mijn zoon, uws vaders gebod,
en verwerp de onderwijzing uwer moeder niet [2];
21 bind ze steeds op uw hart [3],
hecht ze om uwen hals;
22 als gij wandelt, zal zij [4] u leiden,
bij uw nederliggen over u de wacht houden,
en bij uw ontwaken is zij het, die u zal toespreken;
23 want eene lamp is het gebod en de onderrichting een licht,
en een weg des levens zijn kastijdingen der tucht,
24 om u te bewaren voor de slechte vrouw,
voor de vleitaal der overspelige tong [5].
25 Begeer hare schoonheid niet in uw hart [6],
en laat zij u niet vangen met hare oogleden [7];
26 want door eene ontuchtige [komt men] tot armoede [8],
en eens anders vrouw maakt jacht op eene kostbare ziel.
27 Neemt iemand vuur in zijnen schoot,
zonder dat zijne kleederen zengen?
28 Of treedt iemand op kolen,
zonder dat zijne voeten schroeien?
29 Alzoo die tot zijns naasten vrouw gaat;
niet onschuldig is ieder, die haar aanroert.
30 Men acht het niet gering dat een dief [9] steelt,
om zijne begeerte te voldoen, als hem hongert;

---

1 Spr. XIV: 5*b*, XIX: 5, 9.
2 Spr. I: 8.
3 Spr. III: 3*b*, VII: 3*b*.
4 De ouderlijke onderrichting.
5 Spr. II: 16, V: 3 vv.
6 Ex. XX: 17, Ps. XLV: 12.
7 Sir. XXVI: 9.
8 Letterl. „een stuk brood”.
9 And. „Niet ongestraft blijft de dief”.

31 en betrapt, zal hij zevenvoudig vergoeden [1],
al het goed van zijn huis moeten geven.
32 Wie eene vrouw verleidt is een verstandelooze,
die zich zelven te gronde richt, hij zal dat (kwaad) plegen.
33 Slaag en schande beloopt hij,
en zijne smaadheid wordt niet uitgewischt;
34 want gloeiend is des echtgenoots gramschap,
en hij verschoont niet ten dage der wraak.
35 Hij neemt geen enkelen losprijs aan,
en blijft onwillig, al verhoogt gij het aanbod.

HOOFDSTUK VII.

Ernstige vermaning aan den zoon om de wijsheid op het nauwst aan zich te verbinden als schutsmuur tegen de verleiding der overspelige vrouw. Deze weet den onbedachtzamen jongeling ten val te brengen. Herhaling der waarschuwing tegen den omgang met haar.

1 Mijn zoon, bewaar mijne woorden,
en leg mijne geboden bij u weg [2];
2 bewaar mijne geboden, dan zult gij leven [3],
en mijne leering als uw oogappel.
3 Wind ze om uwe vingeren,
schrijf ze op de tafel uws harten [4];
4 zeg tot de wijsheid: mijne zuster zijt gij,
en noem het verstand uwen aanverwant;
5 om u te bewaren voor de overspelige vrouw,
voor de vreemde, die glad is van tong [5].
6 Want uit het raam van mijn huis,
achter mijn tralievenster tuurde ik;
7 en ik zag onder de onnoozelen,
ik bemerkte onder de jongelingen een onverstandigen [knaap;

---

[1] Veel meer dan zelfs de wet voorschrijft, Ex. XXII: 1 vv.
[2] Spr. II: 1*b*.
[3] Spr. IV: 4.
[4] Spr. III: 3, VI: 21.
[5] Spr. II: 16.

8 voortgaande in de steeg bij den [1] hoek,
en op den weg naar haar huis schrijdt hij voort,
9 in den schemer, in den avond van den dag,
in het holle van den nacht en de duisternis.
10 En zie, eene vrouw gaat hem te gemoet,
ontuchtig gekleed en dubbelhartig.
11 Gejaagd is zij en losbandig,
in haar huis vinden hare voeten geen rust;
12 nu eens aan de deur, dan weer in de straten,
en nabij elken hoek staat zij op de loer.
13 Nu greep zij hem aan en kuste hem,
zette een onbeschaamd gezicht en zeide tot hem:
14 „dankoffers waren mij opgelegd,
„heden heb ik mijne geloften betaald [2];
15 „daarom ging ik uit, u te gemoet,
„om uw aangezicht te zoeken, en ik trof u aan.
16 „Spreiën heb ik op mijn leger gelegd,
„doorweven met Egyptisch garen;
17 „ik heb mijne legerstede besprenkeld
„met myrrhe, aloë en kaneel;
18 „kom, laat ons dronken worden van minne tot den morgen,
„laat ons uitgelaten zijn in liefkozingen;
19 „want de man is niet in huis,
„hij is op reis, ver weg;
20 „den geldbuidel nam hij met zich,
„ten dage van volle maan komt hij tehuis".
21 Zij haalde hem over door hare groote geslepenheid,
door de vleitaal harer lippen lokte zij hem mee.
22 De onnoozele [3] loopt achter haar aan,
gelijk een rund, dat ter slachting gaat,
en gelijk een hert voortrent naar den strik [4],

---

[1] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. (LXX) vgl. vs. 12. Gew. t. „*haren*".

[2] Zoo had zij dan een feestmaal bereid (vgl. Lev. VII: 16 vv.), waaraan zij hem verzoekt deel te nemen.

[3] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. vgl. vs. 7*a*. Gew. t. „hij ging *straks*".

[4] Naar eene zeer onzekere gissing, met verand. v. d. Hebr. t. (vgl. LXX). De gew. t. is zonder zin „en gelijk naar een voetboei, tot tuchtiging van den dwaas."

23 totdat de pijl zijn lever doorboort;
gelijk een vogel zich haast naar den strik,
niet wetende dat het om zijn leven te doen is.
24 Nu dan, zonen, hoort naar mij [1],
en luistert naar de woorden mijns monds.
25 Wijke uw hart niet af naar hare wegen,
en dool niet rond op hare paden.
26 Want velen zijn de verslagenen die zij velde,
en talloos allen die zij vermoordde.
27 Een weg naar het doodenrijk is haar huis,
die afdaalt naar de binnenkameren des doods [2].

HOOFDSTUK VIII.

De Wijsheid zelve treedt (hier) op en vermaant aller wegen de menschen tot gerechtigheid en tucht. — De onvergelijkelijke waarde der wijsheid. — Hare gaven, hare heerschappij en hare zegeningen. — De wijsheid, door God vóór alle dingen geschapen, staat Hem daarna als bouwmeesteres bij de schepping zelve ter zijde, en vindt hare grootste vreugde in het leven onder de menschen. — De opwekking, die zij tot dezen richt om haar gehoor te geven. — De liefde tot haar werkt het leven, de haat tegen haar den dood.

1 Roept niet de wijsheid,
en verheft niet het doorzicht zijne stem?
2 Op den top der hoogten langs den weg,
midden op [3] de voetpaden staat zij;
3 bezijden de poorten, aan den ingang der stad,
bij den ingang der poorten galmt zij het uit [4]:
4 tot u, mannen, roep ik,
en mijne stem is tot de menschenkinderen;
5 geeft acht, onervarenen, op de voorzichtigheid,
en dwazen, geeft acht op de bedachtzaamheid.

---

[1] Spr. V: 7[a], VIII: 32[a].
[2] Hebr. t. meerv. „weg*en*, die afdal*en*". Vgl. nog Spr. II; 18, V: 5.
[3] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. vgl. LXX en Spr. VIII: 20. Gew. t. „in een huis" of „ter plaatse (van voetpaden)".
[4] Vs. 1-3, vgl. Spr. I: 20—33.

6 Hoort, want wat edel is ga ik spreken,
en de opening mijner lippen is rechtschapenheid;
7 want waarheid bedenkt mijn gehemelte,
en de verfoeiing mijner lippen geldt de boosheid.
8 Rechtvaardig zijn al de woorden mijns monds,
daarin is niets listigs of verkeerds;
9 alle zijn zij duidelijk voor den verstandige,
en verstaanbaar voor hen, die kennis hebben verkregen.
10 Neemt mijne tucht aan in stede van zilver,
en wetenschap boven uitgelezen goud [1];
11 want beter is wijsheid dan paarlen,
en alle schatten evenaren haar niet [2].
12 Ik, de wijsheid, woon bij de voorzichtigheid in,
en erlang de kennis der overleggingen.
13 De vreeze van Jahwe is te haten het kwade, overmoed,
[en trots,
en den slechten weg en den mond der bedriegerijen
[haat ik.
14 Mijns is raad en degelijkheid,
ik ben het doorzicht, mijns is de dapperheid.
15 Door mij regeeren koningen,
en beslissen vorsten rechtvaardiglijk;
16 door mij heerschen oversten
en edelen, alle rechters der aarde.
17 Ik heb lief die mij [3] liefhebben,
en die naar mij zoeken vinden mij.
18 Rijkdom en eere zijn bij mij [4],
blijvend goed en gerechtigheid.
19 Beter mijne vrucht dan goud en edel metaal,
en mijne opbrengst beter dan uitgelezen zilver [5].
20 Op den weg der gerechtigheid wandel ik,
midden op de paden des rechts;

---

[1] Vgl. vs. 19, III: 4, XVI: 16a.
[2] Spr. III: 15, XX: 15.
[3] Vlg. den geschreven t. „haar" (de wijsheid).
[4] Spr. III: 16b.
[5] Vs. 10, III: 14, XVI: 16.

21 ik bezit wat hen, die mij liefhebben, verrijkt,
en hunne schatkameren vul ik.
22 Jahwe schiep mij als den aanvang van Zijnen weg [1],
als het eerste Zijner werken van den beginne.
23 Van eeuwigheid ben ik gezalfd,
van oudsher, van de oorsprongen der aarde.
24 Ik was geboren, toen er nog geen afgronden waren,
en er geen waterrijke bronnen bestonden.
25 Eer de bergen waren gegrondvest [2],
vóór de heuvelen was ik geboren;
26 toen Hij de aarde en de vlakten nog niet geschapen [had,
noch den top der heuvelen [3] van den aardbodem.
27 Toen Hij den hemel grondvestte was ik daar,
en Hij een kring afbakende over het vlak der wereld- [zee;
28 toen Hij het zwerk van boven bevestigde,
en de bronnen der diepte krachtig stroomden;
29 toen Hij aan de zee Zijne verordening stelde,
en de wateren Zijn bevel niet overschreden;
toen Hij de fondamenten der aarde bepaalde,
30 stond ik Hem ter zijde als bouwmeesteres,
en was ik (Zijne) verlustiging dag aan dag [4],
spelende voor Zijn aangezicht te allen tijde;
31 spelende op de vlakte Zijner aarde,
en mij verlustigend in de menschenkinderen [5].
32 Nu dan, zonen, hoort naar mij [6],
en heil dengenen, die mijne wegen bewaren!
33 Hoort naar tucht en wordt wijs,
en laat rechtschapenheid [7] niet varen.

---

1 Job XL: 19, Sir. I: 4, 9, XXIV: 8 vv.

2 Ps. CIV: 8.

3 Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „de eerste der kluiten”.

4 Vs. 22—31 vgl. Sir. I: 1—10.

5 Wijsh. VII: 22 — VIII: 1.

6 Spr. V: 7a, VII: 24a.

7 Zeer onzekere aanvulling van dezen regel, welke in den Hebr. t. stellig geschonden is.

34 Heil den mensch, die naar mij hoort,
om de wacht te houden aan mijne poorten, dag aan dag,
om de posten mijner deuren te bewaren;
35 want mijne uitgangen zijn uitgangen [1] des levens;
[en hij heeft zich welgevallen van Jahwe verworven [2]]
36 maar die van mij afdwaalt, doet zijner ziel geweld aan;
al wie mij haat heeft den dood lief.

HOOFDSTUK IX.

De Wijsheid richt een feestmaal in hare woning aan, en noodigt allen tot zich om hare geestelijke gaven te genieten, en afstand te doen van alle onverstand. — Enkele losse spreuken zonder verband. — De Dwaasheid laat evenzoo hare lokstem hooren en noodigt allen, die voorbijgaan, aan haren disch, doch laat hen niet bedacht zijn op de jammerlijke gevolgen.

1 De Wijsheid heeft haar huis gebouwd,
hare zuilen gehouwen, zeven in getal;
2 zij heeft haar vee geslacht, haren wijn gemengd,
ook hare tafel aangericht;
3 hare maagden uitgezonden hebbende, roept zij
van (haar) zetel [3] hoog in de stad:
4 „wie onervaren is wijke hierheen!"
zoo spreekt zij tot hem, wien het aan verstand ontbreekt:
5 „komt, spijzigt u met mijn brood,
„en drinkt van den wijn, dien ik heb gemengd;
6 „verlaat de onervarenen, dan zult gij leven,
„en gaat rechtuit, den weg des verstands."—

7 Wie [4] den spotter terechtwijst, berokkent zich smaad,
en wie den goddelooze berispt, dien is het tot een smet.

---

[1] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. Vgl. LXX. — Gewone t. „die mij vindt, vindt [geschr. t. „vinden"] het leven".

[2] Vlg. sommigen eene kantt. uit Spr. XVIII: 22, welke de parallelie verstoort; vs. 35^{a} toch gevoegd bij 34^{c} vormt met 34^{ab} één geheel.

[3] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. in verband met vs. 14^{b}. — Gew. t. „op de heuvelruggen der stad".

[4] Blijkbaar wordt de rede der Wijsheid vs. 4–6 eerst in vs. 11 voortgezet, en verbreken vs. 7—10 het verband.

8 Berisp den spotter niet, opdat hij u niet hate,
berisp den wijze, en hij zal u liefhebben.
9 Geef den wijze, en nog wijzer zal hij worden,
leer den rechtvaardige, en hij zal zijne kunde uitbreiden.
10 Het begin der wijsheid is de vreeze van Jahwe [1],
en de kennis des Heiligen [2] is verstand. —

11 „Want door mij worden uwe dagen vermeerderd,
„en levensjaren u toegevoegd [3].
12 „Indien gij wijs zijt, zijt gij voor uzelven [4] wijs,
„maar zijt gij een spotter, dan draagt gij alleen er den last van” [5].
13 Vrouw Dwaasheid is roerig [6],
is lichtzinnig en heeft nergens verstand van.
14 En zij zet zich neder aan de deur harer woning,
op (haar) zetel, hoog in de stad,
15 om de voorbijgangers aan te roepen,
hen die rechtuit huns weegs gaan:
16 „Wie onervaren is wijke hierheen” [7],
zoo spreekt zij tot hem, wien het aan verstand ontbreekt:
17 „ter sluiks (gedronken) water is zoet,
„en bedektelijk (gegeten) brood is smakelijk”.
18 En men weet niet, dat dààr [8] de schimmen verkeeren,
in de diepten van het doodenrijk hare gasten zijn.

---

[1] Spr. I: 7.
[2] Spr. XXX: 3.
[3] Spr. III: 2, IV: 10, X: 27a.
[4] Tot uw eigen nut. Dan zult gij daarvan ook de vruchten plukken.
[5] De straf van God.
[6] Eveneens de overspelige, Spr. VII: 11.
[7] Vgl. vs. 4.
[8] In de woning der Dwaasheid.

(Tweede afdeeling X—XXII: 16) [1].

HOOFDSTUK X.

Een wijs én een dwaas zoon. — Oneerlijk gewin. — Jahwe tegenover goeden en boozen. — Luiheid en arbeidzaamheid. — De rechtvaardige en de goddelooze na hunnen dood. — Oprechtheid en dubbelhartigheid. — Berispen en door de vingers zien. — Haat en liefde. — Rijkdom en armoede. — De zegen en de vloek der tong. — De vreeze van Jahwe. — Tegenstelling van de hoop van den goddelooze en van den godvreezende.

1 De spreuken van Salomo.
Een wijs zoon verblijdt den vader [2],
maar een dwaas zoon is het hartzeer zijner moeder [3].

2 Zonder nut zijn schatten der goddeloosheid [4],
maar gerechtigheid verlost van den dood [5].

3 Niet verhongeren laat Jahwe de ziel des rechtvaardigen,
maar der goddeloozen begeerte wijst Hij af.

4 Arm wordt hij, die werkt met trage hand [6],
maar de hand der ijverigen maakt rijk.

5 Wie 's zomers inzamelt is een bedachtzaam zoon,
wie ligt te ronken in den oogst een zoon, die te schande maakt.

6 Zegeningen [7] zijn voor het hoofd des rechtvaardigen,
maar in der goddeloozen mond schuilt geweld [8].

7 De gedachtenis des rechtvaardigen is tot zegening,
maar der goddeloozen naam vergaat [9].

---

[1] Deze 2de afdeeling bestaat geheel uit tweeregelige verzen, waarvan elke regel gewoonlijk drie woorden telt (natuurlijk met inachtneming van het Hebreeuwsch koppelteeken), soms uit vier, zelden uit meer. De tekst van XIX: 7, welk vers uit drie regels bestaat, is stellig bedorven.

[2] Spr. XV: 20*a*, XXIX: 3*a*.

[3] Spr. XV: 20.

[4] Door onrecht verkregen.

[5] Dezelfde spreuk komt XI: 4*b* voor. Door de Joden van later tijd wordt zij in het bijzonder op de deugd der barmhartigheid toegepast. In menige synagoge is zij boven de armenbus geplaatst.

[6] Spr. XII: 24*b*., XIX: 15*b*.

[7] Van Jahwe.

[8] Vgl. vs. 11*b*.

[9] Sir. XLI: 11*b*.

8 De wijze van hart neemt geboden [1] aan,
maar wie dwaas van lippen is komt ten val [2].

9 Wie in oprechtheid wandelt, wandelt veilig,
maar wie zijne wegen verdraait wordt ontdekt.

10 Wie het oog luikt verwekt smart,
maar wie met vrijmoedigheid berispt sticht heil [3].

11 Eene bron van leven is de mond des rechtvaardigen,
maar in der goddeloozen mond schuilt geweld [4].

12 Haat wekt twisten op,
maar alle overtredingen bedekt de liefde [5].

13 Op de lippen des verstandigen wordt wijsheid gevonden,
en eene tuchtroede voor den rug des onverstandigen [6].

14 De wijzen leggen wetenschap op,
maar 's dwazen mond is een naderend verderf.

15 De schat des rijken is zijne vesting [7],
maar de ondergang der behoeftigen hunne armoede.

16 De verdienste des rechtvaardigen strekt ten leven [8],
het inkomen des goddeloozen tot zonde [9].

17 Op den levensweg is wie de tucht in acht neemt,
maar wie kastijding verwaarloost dwaalt.

18 Wie haat verbergt met bedriegelijke lippen [10],
en laster uitstrooit, die is een dwaas [11].

---

[1] And. naar eene verand. v. d. Hebr. t. „neemt *twisten* weg".

[2] Vgl. vs. 10^b van den Hebr. t. in aant. 2 vermeld.

[3] Vertaling van den tekst der LXX; in den Hebr. t. worden deze woorden gemist en volgt zonder zin als 2de helft van het vs. eene misplaatste herhaling van vs. 8^b „maar wie dwaas van lippen is komt ten val".

[4] Vgl. vs. 6^b.

[5] Spr. XVII: 9^a; 1 Cor. XIII: 4 en 1 Petr. IV: 8^b.

[6] Juister en schooner Spr. XXVI: 3, vgl. XIX: 29^b.

[7] Spr. XVIII: 11^a.

[8] Spr. XI: 19^a.

[9] Spr. XI: 18^a.

[10] Spr. XXVI: 24.

[11] Ps. CXX: 2^a.

19 Door veelheid van woorden houdt de overtreding niet op,
maar die zijne lippen bedwingt is bedachtzaam [1].

20 Keur van zilver is de tong des rechtvaardigen,
der goddeloozen hart is zonder waarde.

21 De lippen des rechtvaardigen verzorgen er velen,
maar de dwazen komen om door gebrek aan verstand.

22 De zegen van Jahwe, die maakt rijk [2],
en Hij voegt daar geen kommer aan toe.

23 Als spel is het voor den dwaas schelmerij te plegen,
maar voor den man van verstand wijsheid (te betrachten).

24 Wat de booze vreest, dat overkomt hem,
maar den wensch der rechtvaardigen vervult [3] (Jahwe).

25 Is de storm voorbijgegaan, dan is de booze niet meer,
maar de rechtvaardige staat eeuwig vast [4].

26 Als azijn voor de tanden en als rook voor de oogen,
alzoo is de luiaard voor die hem uitzenden.

27 De vreeze van Jahwe vermeerdert de dagen [5],
maar der goddeloozen jaren worden verkort.

28 De verwachting der rechtvaardigen is blijdschap,
maar der goddeloozen hoop vergaat [6].

29 Eene sterkte voor den oprechte is de weg van Jahwe,
maar verderf voor de werkers der ongerechtigheid.

30 De rechtvaardige wankelt in eeuwigheid niet [7],
maar de goddeloozen zullen het aardrijk niet bewonen [8].

---

[1] Spr. XIII: 3^a, XVII: 27^a.

[2] Sir. XI: 22.

[3] And. naar eene verand. v. d. Hebr. t. „wat de rechtvaardigen wenschen *wordt gegeven*".

[4] Vgl. vs. 30^a, XII: 7.

[5] Spr. XIV: 27^a, IX: 11, Sir. I: 12.

[6] Ps. CXII: 10.

[7] Vgl. vs. 25^b, XII: 3.

[8] Vgl. de tegenstelling Spr. II: 21.

31 De mond des rechtvaardigen brengt wijsheid voort,
maar de valsche tong wordt afgesneden.

32 De lippen des rechtvaardigen zijn bedacht op hetgeen
[welgevallig is [1],
maar der goddeloozen mond op valschheid.

HOOFDSTUK XI.

Valsch en zuiver gewicht. — Hoogmoed en bescheidenheid. — De zegen der gerechtigheid. — Het gemis van verwachting voor den booze. — De huichelaar. — Boozen en goeden in verband met den bloei en den ondergang eener stad. — Het verklappen en het bewaren van geheimen. — Het gevaar van borgen. — De bevallige vrouw. — Eerlijk gewin. — De bezoeking der zonde aan het nageslacht. — De domme vrouw. — De zegen der milddadigheid, de vloek der gierigheid. — Het ijdel vertrouwen op aardsche schatten. — De vergelding aan boozen en goeden.

1 Eene valsche weegschaal is een gruwel voor Jahwe [2],
maar zuiver gewicht Zijn welbehagen.

2 Komt hoogmoed, dan komt schande,
maar bij de bescheidenen is wijsheid.

3 Der vromen oprechtheid is hun tot leidsvrouw,
maar de verkeerdheid der goddeloozen verderft hen [3].

4 Zonder nut is rijkdom ten dage der gramschap [4],
maar gerechtigheid verlost van den dood [5].

5 De gerechtigheid des vromen effent zijnen weg,
maar de booze valt door eigen boosheid.

6 De gerechtigheid der vromen is hunne redding,
maar in hunne begeerlijkheid worden de trouweloozen
[gevangen.

7 Bij den dood van een boos mensch vervliegt de hoop,
en de verwachting der valschaards gaat te niet.

---

[1] Aan God en menschen.
[2] Deut. XXV: 13 vv., Spr. XVI: 10, XX: 10, 23.
[3] Naar den gelezen t.
[4] Van Jahwe. Vgl. Ez. VII: 19, Spr. X: 2, Zef. I: 15, Job XXI: 30.

8 De rechtvaardige wordt aan de ellende onttrokken,
maar de goddelooze komt in zijne plaats.

9 Met den mond verderft de huichelaar zijn naaste,
maar door de kennis der rechtvaardigen wordt men bevrijd [1].

10 In het welzijn der rechtvaardigen verblijdt zich de stad,
en bij der goddeloozen ondergang is er gejuich [2].

11 Door der vromen zegenbede verheft zich de stad,
maar door den mond der goddeloozen wordt zij verwoest.

12 Wie zijn naaste smaadt is niet bij zinnen,
en de man van doorzicht zwijgt.

13 De achterklapper brengt het geheim aan den dag [3],
maar de trouwhartige houdt de zaak bedekt.

14 Zonder staatsbestuur komt een volk ten val,
maar heil is er door veelheid van raadslieden [4].

15 Zeer slecht gaat het hem, die borg blijft voor een
[vreemde,
maar wie het zich bij handslag verbinden haat is veilig [5].

16 De bevallige vrouw houdt vast aan de eer,
en machtigen houden vast aan den rijkdom.

17 Zichzelven ten voordeel is de liefderijke man,
maar de wreedaard pijnigt zijn eigen vleesch [6].

18 De goddelooze verwerft oneerlijk loon [7],
maar die gerechtigheid zaait eerlijk gewin.

19 De zoon [8] der gerechtigheid vindt het leven,
maar wie het kwade najaagt, doet het tot zijn verderf.

---

[1] Spr. XII: 6*b*.
[2] Spr. XXVIII: 12, 28, XXIX: 2.
[3] Spr. XX: 19*a*.
[4] Spr. XXIV: 5, 6, XV: 22*b*.
[5] Spr. VI: 1–4.
[6] Sir. XIV: 6*a*.
[7] Spr. X: 16*b*.
[8] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. Vgl. LXX — Gew. t. „*Alzoo* is de gerechtigheid ten leven”.

20 Een gruwel voor Jahwe zijn de sluwen van hart [1],
en Zijn welbehagen zijn de oprechten van wandel. [2]

21 Van geslacht tot geslacht [3] blijft de booze niet ongestraft,
maar het nakroost der rechtvaardigen komt vrij.

22 Een gouden ring in een varkenssnuit
is eene schoone vrouw, die van rede afwijkt.

23 De begeerte der rechtvaardigen is enkel het goede,
der goddeloozen verwachting gaat te niet [4].

24 Wie onbekrompen geeft, wordt nog rijker,
maar wie al te karig is, komt tot gebrek.

25 Eene weldoende ziel wordt beweldadigd,
en wie verkwikt, wordt ook zelf gelaafd [5].

26 Wie koren inhoudt, dien vloekt het volk,
maar zegen op het hoofd van die (het) verkoopt!

27 Wie om het goede zich beijvert, zoekt welgevallen,
maar wie het kwade najaagt, hem overkomt het.

28 Wie op zijn rijkdom vertrouwt, die verwelkt [6],
maar als loof zullen de rechtvaardigen tieren.

29 Wie zijn gezin beroert [7] erft wind,
en de dwaas wordt den verstandige van hart tot slaaf.

30 De vrucht des rechtvaardigen is een levensboom,
en wie zielen wint is wijs.

31 Zie, den rechtvaardige geschiedt vergelding op aarde,
hoeveel te meer den booze en den zondaar! [8]

---

[1] Spr. XVII: 20.
[2] Spr. II: 21, Ps. CXIX: 1_a.
[3] And „zekerlijk” — Vgl. Spr. XVI: 5^b.
[4] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. Vgl. LXX. — Gew. t. „*gramschap*”.
[5] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „wordt zelf *een vroege regen*”.
[6] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. Vgl. Ps. I: 3, Jak. I: 11. — Gew. t. „zal vallen”.
[7] Dezelfde uitdr. Spr. XV: 27.
[8] Vgl. 1 Petr. IV: 18, aangehaald naar de LXX.

HOOFDSTUK XII.

Liefde tot tucht, afkeer van berisping. — Arglistigheid. — De wakkere huisvrouw. — De sluwheid der goddeloozen, de hulpvaardigheid der oprechten. — Zorg voor dieren. — Het struikelen in woorden. — Het luisteren naar raad. — Het verbergen van zijn leed. — De ware en de valsche getuige. — De blijvende kracht der waarheid, de kortstondigheid van bedrog. — Jahwe's welgevallen in trouw, Zijn afschuw van bedriegerij. — Vlijt en traagheid. — Neerslachtigheid en opbeuring.

1 Wie tucht liefheeft, heeft kennis lief,
maar wie terechtwijzing haat, is redeloos.

2 De deugdzame verwerft welgevallen van Jahwe [1],
maar den arglistigen man veroordeelt Hij.

3 Door goddeloosheid houdt de mensch niet stand,
maar de wortel der rechtvaardigen raakt niet los [2].

4 Eene wakkere huisvrouw is de kroon haars mans [3],
maar als bederf in zijn gebeente is die (hem) te schande [maakt.

5 De overleggingen der rechtvaardigen zijn recht,
der goddeloozen berekeningen bedrog.

6 De goddeloozen bespreken moordaanslagen,
maar de mond der oprechten brengt redding [4],

7 De goddeloozen worden omgekeerd en zijn niet meer,
maar het huis der rechtvaardigen houdt stand [5].

8 Naar zijn doorzicht wordt een man geprezen,
maar de verkeerde van hart is tot verachting.

9 Beter die veracht wordt maar voor zich zelven oplegt [6],
dan die eene hooge borst zet maar broodsgebrek lijdt.

10 Geeft de rechtvaardige acht op het leven van zijn vee,
der goddeloozen medelijden is wreed.

---

[1] Spr. VIII: 35.

[2] Spr. X: 30*a*.

[3] Spr. XXXI: 10—31.

[4] Letterl. „redt hen", naml. de slachtoffers van de raadslagen der goddeloozen.

[5] Spr. X: 25. Vgl. de tegenstelling XIV: 11*a*.

[6] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „*een knecht* (hebbende)".

11 Wie zijn akker bebouwt wordt verzadigd van brood [1],
maar wie ijdele dingen najaagt is verstandeloos.

12 De lust [2] des goddeloozen is een net voor de boozen,
maar de wortel der rechtvaardigen is altijddurend [3].

13 Door de overtreding der lippen wordt de booze verstrikt [4],
maar de rechtvaardige ontkomt het gevaar.

14 Van de vrucht des monds wordt de man met goed
[verzadigd [5],
en 's menschen handenarbeid keert tot hem terug.

15 's Dwazen weg is recht in zijne oogen,
maar die naar raad luistert is wijs [6].

16. Een dwaas is hij, wiens kwelling aanstonds bekend
[wordt [7],
maar wie den smaad bedekt is verstandig.

17 Wie waarheid ademt verkondigt gerechtigheid,
maar een valsch getuige bedrog [8].

18 Er is een uitflappen [9] als met dolksteken,
maar der wijzen tong brengt genezing.

19 De mond der waarheid houdt eeuwig stand,
maar een oogwenk duurt de leugentong.

20 Bedrog is in het hart van die het kwade smeden,
maar bij hen, die vrede stichten [10], is vreugde.

21 Geen enkel ongeluk overkomt den rechtvaardige [11],
maar de goddeloozen zijn vol onheil.

---

1 Sir. XX: 28*a*.
2 Naar eene verand. v. d. Hebr. t. Vgl. LXX. Gew. t. „de goddelooze *heeft lust*".
3 Naar eene verand. v. d. Hebr. t. (Vgl. LXX) — Gew. t. „zal uitgeven".
4 Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „een booze strik".
5 Spr. XIII: 2*a*, XVIII: 20.
6 Spr. XIII: 10*b*, XIX: 20.
7 Die zijn leed niet kan verbergen.
8 Spr. XIV: 5, 25*b*.
9 Letterl. „Er zijn er die enz".
10 Letterl. „aanraden", d.i. door hunnen raad bevorderen.
11 Sir. XXXIII: 1*a*.

22 Bedriegelijke lippen zijn een gruwel van Jahwe,
maar die de trouw betoonen Zijn welgevallen.

23 Een schrander mensch verbergt wetenschap,
maar der dwazen hart roept zotheid uit [1].

24 De hand der vlijtigen voert heerschappij,
maar traagheid leidt tot dienstbaarheid [2].

25 De kommer in 's menschen hart drukt het neêr,
maar een vriendelijk woord stemt het blijde.

26 De rechtvaardige wijst zijn naaste [3] terecht,
maar der goddeloozen weg doet hen verdwalen.

27 De traagheid zal haar wild niet vangen [4],
en een kostelijke schat des menschen is vlijtig te zijn [5].

28 Op het pad der gerechtigheid is leven,
maar de weg (der wraakgierigen) is het pad tot den dood [6].

HOOFDSTUK XIII.

De zegen der tucht. — Bedachtzaamheid en onbedachtzaamheid in het spreken. — Des braven afschuw van leugen. — Voorgewende rijkdom en armoede. — Twist door hoogmoed. — Jacht op rijkdom. — Uitgestelde verwachtingen en vervulde wenschen. — Verplichting tot het eens gegeven woord. — Des wijzen onderricht. — Schranderheid en onverstand. — Omgang met wijzen en met dwazen. — De erflating van den brave. — De rijkdom van den armen arbeider.

1 Een wijs zoon [hoort] [7] 's vaders tucht,
maar een spotter luistert niet naar bestraffing.

---

[1] Spr. XIII: 16*b*, XV: 2*b*.

[2] Onzekere vert. Vgl. Spr. X: 4*a*, XIX: 15*b*. — Stvt. „de bedriegers zullen onder cijns wezen".

[3] And. naar eene verand. v. d. Hebr. t. „spoort zijne *weide* op".

[4] Zéér onzekere vert. — And. „braden".

[5] Onzekere vert. — And. „een kostelijke schat is een vlijtig mensch".

[6] Onzekere vert. Naar eene verand. v. d. Hebr. t. vgl. LXX. — Gew. t. „en in den weg van haar voetpad is de dood *niet*".

[7] Onzekere vert. — Gew. t. „(is) 's vaders tucht". And. „is een tuchteling des vaders".

2 Van de vrucht des monds [1] smaakt de man het goede,
maar der trouweloozen begeerte is geweld.

3 Wie eene wacht zet voor zijn mond bewaart zijn leven,
(maar) wie zijne lippen steeds opent, dien is het tot verderf [2].

4 De ziel [3] des luiaards begeert, maar er is niets,
doch de ziel der ijverigen wordt verzadigd.

5 Leugentaal haat de rechtvaardige,
maar de goddelooze brengt zich in slechten reuk en in
[schande.

6 Gerechtigheid bewaart den rechtschapene van wandel,
maar zonde brengt de boosheid ten val.

7 Er zijn er die zich rijk houden, terwijl er volstrekt
[niets is,
er zijn er die zich arm voordoen bij een grooten schat.

8 Losgeld voor eens menschen leven is zijn rijkdom [4],
maar de arme verneemt geen bedreiging [5].

9 Het licht der rechtvaardigen brandt vroolijk [6],
maar der goddeloozen lamp wordt uitgebluscht [7].

10 Door trotschheid verwekt men niets dan krakeel,
maar bij die zich laten raden is wijsheid [8].

11 Een haastig verkregen [9] vermogen krimpt in,
maar wie bij een handvol verzamelt maakt steeds meer.

12 De langgerekte hoop krenkt het hart,
maar een boom des levens is de vervulde begeerte.

---

[1] Spr. XII: 14[a], XVIII: 20[a].
[2] Spr. X: 19[b], XVIII: 7[a].
[3] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „*zijne* ziel”.
[4] Door geld kan hij zich loskoopen uit het gevaar.
[5] Men laat hem loopen, omdat er van hem niets te halen is.
[6] Letterl. „*is* vroolijk”.
[7] Spr. XXIV: 19, 20.
[8] Spr. XII: 15[b], XIX: 20.
[9] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. vgl. LXX en Spr. XX: 21[a]. — Gew. t. „Goed van ijdelheid *gekomen*”.

13 Wie het Woord [1] veracht, blijft toch er aan vast [2],
maar wie het Gebod vreest, die vindt vergelding.

14 Het onderricht des wijzen is eene levensbron,
om te ontwijken de strikken des doods [3].

15 Welgezindheid verwekt gunst,
maar der trouweloozen weg is hun verderf [4].

16 Ieder die schrander is handelt met kennis,
maar de onverstandige spreidt dwaasheid ten toon [5].

17 Een goddeloos gezant doet in het ongeluk vallen [6],
maar een trouwe bode brengt genezing aan [7].

18 Armoede en schande zijn voor hem, die de tucht verwerpt,
maar wie terechtwijzing bewaart komt tot aanzien.

19 De vervulde begeerte is liefelijk voor het gemoed,
maar te wijken van het kwaad is der goddeloozen afschuw.

20 Wie met wijzen omgaat wordt wijs [8],
en wie met dwazen heult wordt slecht.

21 Zondaren zit het kwaad op de hielen,
maar rechtvaardigen is het goede tot loon [9].

22 De brave laat erfgoed aan zijne kindskinderen,
en voor den rechtvaardige wordt des zondaars bezitting [weggelegd.

23 Er is overvloed van spijs als de armen ontginnen,
maar er zijn er die te gronde gaan door onrecht [10].

---

1 Van Jahwe. Vgl. de tegenstelling. Spr. XVI: 20.

2 Hij wordt volgens het Woord gestraft.—And. „richt zichzelven te gronde”.

3 Spr. XIV: 27 in plaats van „het onderricht des wijzen” — „de vreeze van Jahwe”.

4 Naar eene verand. v. d. Hebr. t. Vgl. LXX. — Gew. t. „is streng”.

5 Spr. XII: 23^{b}, XV: 2^{b}.

6 Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „valt in het ongeluk”.

7 Spr. XXV: 13.

8 Vlg. den gelezen t. — Naar den geschreven t. „Ga met wijzen om enz”.

9 Sir. XXVII: 10^{b}.

10 Naml. rijken, die hun vermogen onrechtvaardig vermeerderen.

24 Wie zijne roede spaart haat zijnen zoon,
maar wie hem liefheeft zoekt hem met kastijding [1].

25 De rechtvaardige eet tot zijne verzadiging,
maar de maag der goddeloozen lijdt gebrek.

HOOFDSTUK XIV.

De verstandige en de dwaze vrouw. — De oprechte en de sluwe mensch tegenover Jahwe. — Het vergeefsche zoeken van wijsheid door den spotter. — De onverzoenlijkheid der dwazen. — Droefheid en blijdschap. — Het verschillend lot van den goddelooze en den rechtvaardige. — Lichtgeloovigheid en voorzichtigheid. — De arme en de rijke in hunne ervaring van vriendschap. — De zegen der vreeze van Jahwe. — Deelneming en afgunst. — Jahwe als Schepper in den arme gesmaad of verheerlijkt. — De roem en de schande van volk en vorst.

1 Vrouwenwijsheid [2] bouwt haar huis [3],
doch (hare) dwaasheid verwoest het eigenhandig.

2 Wie in zijne oprechtheid wandelt vreest Jahwe,
maar wie slinksch in zijne wegen is veracht Hem.

3 In des dwazen mond is eene roede van zijn [4] hoogmoed,
maar de lippen der wijzen beschermen hen.

4 Zonder runderen is de kribbe ledig,
maar de kracht van een stier geeft rijke inkomsten.

5 Een waarachtig getuige liegt niet,
maar een valsch getuige blaast leugens [5].

6 De spotter zoekt naar wijsheid, en zij is er niet,
maar kennis valt den verstandige licht.

7 Ga weg van den dwaas,
en gij hebt geen verstandig woord vernomen [6].

---

[1] Spr. XXIII: 13, XXIX: 15, Sir. XXX: 1*a*.
[2] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „Elke wijze (vrouw)”.
[3] Spr. IX: 1 geldt dezelfde uitdr. van „de Wijsheid” in het algemeen.
[4] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „van *den*”.
[5] Vs. 25, VI: 19*a*, XII: 17, XIX: 5.
[6] Sir. XXII: 11*a*.

8 De wijsheid des schranderen is zijnen weg te kennen,
maar der dommen dwaasheid is bedrog.

9 Met dwazen drijft het zoenoffer den spot,
maar het gebed der oprechten wordt verhoord [1].

10 Het hart kent zijne eigene droefheid,
en in zijne vreugde mengt zich geen vreemde.

11 Der goddeloozen huis zal worden verdelgd [2],
maar de tent der oprechten bloeien.

12 Er is een weg, die recht is in iemands oog [3],
toch zijn de paden des doods er het uiteinde van [4].

13 Ook onder het lachen wordt het hart bedroefd,
en het einde van de vreugde [5] is verdriet.

14 De afvallige van hart krijgt van zijne wegen ruim zijn [deel,
en een goed man van zijne paden [6].

15 De onnoozele gelooft ieder woord,
maar de voorzichtige let op zijnen gang.

16 De wijze is bevreesd en wijkt van het kwade,
maar de dwaas is overmoedig en acht zich veilig.

17 Wie lichtgeraakt is doet dwaasheid,
en wie met streken omgaat wordt gehaat.

18 Onnoozelen beërven dwaasheid,
maar schranderen bekronen zich met wetenschap.

19 Buigt [7], boozen, voor der goeden aangezicht,
en, goddeloozen, aan de poorten des rechtvaardigen.

---

[1] Naar twee verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. zonder zin in verband met vs. 9[a] „*tusschen* oprechten is *welwillendheid*".

[2] Vgl. de tegenstelling Spr. XII: 7[b].

[3] Sir. XXI: 10[a].

[4] Spr. XVI: 25.

[5] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Naar den gew. t. vertaalt v. d. P. „en 't uiterste *daarvan*, der vreugde, is enz".

[6] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „van zich zelven" (Stvt.). And. naar eene verand. v. d. Hebr. t. „van zijne daden".

[7] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „De boozen *buigen* enz".

20 Zelfs bij zijn vriend is de arme gehaat [1],
maar die den rijke liefhebben zijn velen.

21 Wie zijn vriend veracht doet zonde,
maar heil hem, die zich over de verdrukten erbarmt.

22 Zijn niet die kwaadstichten op een dwaalweg,
terwijl liefde en trouw goed stichten?

23 In allen zwaren arbeid is voordeel,
maar woorden der lippen zijn enkel tot schade.

24 De kroon der wijzen is schranderheid [2],
de kracht der dommen [3] dwaasheid.

25 Een waarachtig getuige redt zielen,
maar wie leugens blaast zint op (haar) verderf [4].

26 In de vreeze van Jahwe ligt een krachtig vertrouwen,
en voor Zijne zonen is Hij eene toevlucht.

27 De vreeze van Jahwe is eene bron des levens,
om te ontkomen aan de strikken des doods [5].

28 In de grootte van een volk ligt eens konings luister,
maar gebrek aan volk is eens vorsten val.

29 De lankmoedige is rijk aan verstand,
maar wie kort van stof is voert de dwaasheid ten top.

30 Het behoud van het lichaam is een deelnemend hart,
maar nijd is bederf der beenderen.

31 Wie den arme verdrukt smaadt diens Schepper [6],
maar wie zich over den arme ontfermt vereert Hem [7].

32 De goddelooze wordt voortgedreven door zijn kwaad,
maar de rechtvaardige vertrouwt op zijne rechtschapenheid [8].

---

[1] Spr. XIX: 4, Sir. VI: 8 vv., XII: 8 vv.
[2] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „hun rijkdom".
[3] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „dwaasheid".
[4] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „(is) een bedrieger".
[5] Spr. XIII: 14.
[6] Spr. XVII: 5*a*.
[7] Spr. XIX: 17*a*.
[8] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. Vgl. LXX. — Gew. t. „zelfs in zijnen dood".

33 In het hart des verstandigen rust de wijsheid,
en in het binnenste der dwazen wordt zij niet [1] onderkend.

34 Gerechtigheid verhoogt een volk,
maar der natiën schandvlek is de zonde.

35 Eens konings welgevallen is voor den bedachtzamen [dienaar,
maar zijn toorn doodt [2] wie hem te schande maakt.

HOOFDSTUK XV.

Zachtheid en bitsheid. — De tong van den wijze en van den dwaas. — Jahwe's alziendheid. — Het offer der goddeloozen en het gebed des rechtvaardigen. — Opgewektheid en droefgeestigheid. — Een sober deel en overvloed. — Drift en lankmoedigheid. — Een wijs en een dwaas zoon. — Het verijdelen en het doen gelukken van plannen. — De weg ten leven en de weg des doods. — Hoovaardij. — Oneerlijk winstbejag. — Jahwe's afschuw van de goddeloozen. — De tucht der wijsheid.

1 Een zacht antwoord stilt den toorn,
doch een bits bescheid wekt de gramschap op.

2 De tong der wijzen druppelt [3] wetenschap,
maar der dwazen mond giet dwaasheid uit.

3 Aan elke plaats zijn de oogen van Jahwe,
terwijl zij goeden en boozen gadeslaan.

4 De zachtheid der tong is een boom des levens,
maar een gebrek aan haar is eene doodwond.

5 De dwaas verwerpt zijns vaders tucht,
maar wie op kastijding acht geeft doet verstandig.

6 In [4] het huis des rechtvaardigen is groot vermogen,
maar in 's goddeloozen inkomen ontreddering.

7 Der wijzen lippen verspreiden wetenschap,
maar het hart der dwazen is wuft.

---

[1] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. Vgl. LXX. — Stvt. „wat in het binnenste der zotten is wordt bekend".

[2] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. Vgl. LXX. Gew. t. „zijn toorn *is* enz".

[3] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „*maakt goed*".

[4] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „*Het huis*".

8 Der goddeloozen offer is Jahwe een gruwel [1],
maar het gebed der rechtvaardigen Zijn welgevallen [2].

9 Een gruwel voor Jahwe is des goddeloozen weg,
maar die de gerechtigheid najaagt heeft Hij lief.

10 Eene harde tucht is voor hem die het pad verlaat,
wie kastijding haat sterft in schande [3].

11 Het doodenrijk en de afgrond zijn voor Jahwe openbaar,
zooveel te meer de harten der menschenkinderen.

12 Het lust den spotter niet, dat men hem berispt;
tot de wijzen zal hij niet gaan.

13 Een vroolijk hart maakt het aangezicht blijde,
maar bij een treurig hart is een bedroefde geest.

14 Het hart des verstandigen zoekt kennis [4],
maar der dommen mond [5] vermeit zich in dwaasheid.

15 Alle dagen des verdrukten zijn boos,
maar vroolijkheid des harten is een gestadig feestmaal.

16. Beter een weinig met vreeze voor Jahwe,
dan een groote schat en onrust daarbij [6].

17 Beter een schotel moes waar liefde is,
dan een gemeste os en haat daarbij.

18 Een driftig man verwekt geschil [7],
maar de lankmoedige stilt den twist.

19 's Luiaards pad is hem als eene doornheg,
maar de weg der rechtvaardigen is gebaand.

20 Een wijs zoon verblijdt zijnen vader,
maar een dwaas zoon [8] doet zijne moeder schande aan.

---

[1] Spr. XXI: 27$_a$, XXVIII: 9, Sir. XXXIV: 23^a.
[2] Vs. 29^b, Spr. XI: 20, XII: 22.
[3] Naar eene aanvulling v. d. Hebr. t. Vgl. LXX.
[4] Spr. XVIII: 15^a.
[5] Naar den gelezen t. Vgl. LXX — Vlg. den geschreven t. „het aangezicht".
[6] Vs. 15, 16 vgl. Spr. XVII: 1.
[7] Spr. XXIX: 22.
[8] Naar enkele HSS. (Vgl. Spr. X: 1^a). — Gew. t. „een dwaas *mensch*".

21 Dwaasheid is vreugde voor den onzinnige,
maar de man van verstand gaat den rechten weg.

22 Plannen falen als er geen samenspreking is,
maar door veelheid van raadslieden worden zij bevestigd [1].

23 Vreugde heeft een man over het antwoord zijns monds,
hoe schoon is dan ook een woord op zijn tijd!

24 De weg des levens naar boven is voor den bedachtzame,
opdat hij afwijke van het doodenrijk beneden.

25 Het huis der hoovaardigen rukt Jahwe omver,
maar Hij bevestigt de grenspaal der weduwe.

26 Een afschuw voor Jahwe zijn de overleggingen des boozen,
maar liefelijke woorden zijn rein.

27 Wie oneerlijk gewin bejaagt, ontreddert zijn huis,
maar wie geschenken [2] haat zal leven [3].

28 Het hart des rechtvaardigen peinst op een antwoord,
maar der goddeloozen mond giet booze dingen uit.

29 Verre is Jahwe van de goddeloozen,
maar het gebed der rechtvaardigen hoort Hij [4].

30 Stralende oogen verblijden het hart,
eene goede tijding sterkt het gebeente.

31 Het oor dat naar tucht luistert is leven,
in het binnenste der wijzen vertoeft zij.

32 Wie berisping verwerpt veracht zich zelven,
maar wie naar tucht hoort verwerft verstand.

33 De vreeze van Jahwe is de tucht der wijsheid,
en vóór de eer gaat nederigheid [5].

---

[1] Spr. XI: 14, XXIV: 6.
[2] Menig rechter liet er zich door omkoopen.
[3] Spr. XXVIII: 16^b.
[4] Vgl. vs. 8.
[5] Spr. XVIII: 12^b.

HOOFDSTUK XVI.

Jahwe's albestuur en 's menschen overleggingen. — Vermaning tot vertrouwen op Hem. — De verzoening der misdaad. — De zegen van een sober deel. — 's Konings gericht. — De bevestiging van zijnen troon. — Wijsheid tegenover aardsche schatten. — Hoogmoed vóór den val. — Ootmoedigheid. — De wijze van hart. — Nooddruft en arbeid. — De listige en de oorblazer. — De geweldenaar. — De eer der grijsheid. — Zelfbeheersching. — De beschikking van Jahwe.

1 Aan den mensch de overleggingen des harten,
maar van Jahwe het antwoord der tong [1].

2 Alle wegen des mans zijn zuiver in zijne oogen,
maar die de geesten weegt is Jahwe [2].

3 Wentel op Jahwe uwe werken [3],
en uwe overleggingen worden bevestigd.

4 Alles schiep Jahwe naar zijne bestemming,
ook den goddelooze voor den dag des kwaads.

5 Een afschuw voor Jahwe is iedere hooghartige [4],
van geslacht tot geslacht [5] blijft hij niet ongestraft.

6 Door liefde en trouw wordt eene misdaad verzoend,
en door de vreeze van Jahwe wijkt men van het kwade.

7 Zijn iemands wegen Jahwe welgevallig,
dan verzoent hij zelfs zijne vijanden met zich.

8 Beter weinig met gerechtigheid,
dan veelheid van inkomsten zonder recht [6].

9 's Menschen hart overdenkt zijnen gang,
maar Jahwe bevestigt zijnen tred [7].

---

1 Vs. 9, 33, XIX: 21.
2 Spr. XXI: 2, XXIV, 12[bc].
3 Ps. XXXVII: 5[a].
4 Spr. XV: 25[a].
5 And. „zekerlijk". Vgl. Spr. XI: 21[a].
6 Spr. XV: 16.
7 Vgl. vs. 1, 33, XIX: 21, XX: 24[b].

10 Een orakel is op 's konings lippen,
in het gericht dwaalt zijn mond niet.

11 Een rechte balans en schalen zijn van Jahwe,
Zijn werk zijn alle weegsteenen in den buidel.

12 Der koningen afschuw is het kwaaddoen,
want door gerechtigheid wordt de troon bevestigd [1].

13 Der koningen welgevallen zijn rechtvaardige lippen,
en die waarheid spreekt hebben zij lief [2].

14 Des konings toorn [3] boodschapt den dood,
maar een wijs man verzoent dien.

15 In het licht van 's konings aangezicht is leven,
en zijn welgevallen is als een wolk van den spaden regen [4].

16 Wijsheid te verwerven — hoeveel beter dan goud,
en kennis te verwerven—(hoeveel) verkieslijker dan zilver [5].

17 Het pad der oprechten is van het kwade te wijken;
hij bewaart zijn leven, die acht geeft op zijnen weg [6].

18 Vóór den ondergang gaat trots,
en vóór den val komt hoogmoed [7].

19 Beter gebogen van geest onder ootmoedigen,
dan buit te deelen met trotschaards.

20 Wie acht geeft op het Woord [8] vindt geluk,
en heil hem, die op Jahwe vertrouwt!

21 Den wijze van hart noemt men verstandig,
en de zoetheid der lippen verrijkt het onderricht.

22 Eene bron van leven is doorzicht voor die het bezitten [9],
maar der dwazen tucht is dwaasheid.

---

[1] Spr. XXV: 5*b*.
[2] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. enkelv.
[3] Spr. XIX: 12, XX: 2.
[4] Een soortgelijk beeld Spr. XIX: 12*b*.
[5] Spr. VIII: 10, 19.
[6] Spr. XV: 10, XIX: 17.
[7] Spr. XVIII: 12*a*, XVII: 19*b*.
[8] Van Jahwe. Vgl. de tegenstelling, Spr. XIII: 13.
[9] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. Vgl. LXX. — Gew. t. „van die enz”.

23 Het hart des wijzen maakt zijnen mond bedachtzaam,
en doet op zijne lippen wetenschap toenemen.

24 Honigraat zijn liefelijke woorden,
zoetheid voor de ziel en genezing voor het gebeente [1].

25 Er is een weg [2], die recht is in iemands oog,
toch zijn de paden des doods er het uiteinde van [3].

26 Des arbeiders begeerte arbeidt voor hem,
want zijn mond zet hem er toe aan.

27 Een nietswaardig man graaft kwaad,
en op zijne lippen is als een verzengend vuur.

28 Een listig man verbreidt twist [4],
en een oorblazer vervreemdt vrienden [5].

29 Een man des gewelds verleidt zijnen naaste,
en brengt hem op een weg, die niet deugt.

30 Wie zijne oogen sluit, (doet het) om listen te bedenken,
wie op zijne lip bijt brengt kwaad te weeg [6].

31 Eene kroon der eere is de grijsheid [7],
op den weg der gerechtigheid wordt zij gevonden.

32 Beter de lankmoedige dan de held,
en die zijn geest beheerscht dan die eene stad inneemt [8].

33 In den schoot werpt men het lot,
maar van Jahwe is de gansche beslissing er van [9].

---

[1] Ps. XIX: 11*b*.

[2] Van den booze.

[3] Spr. XIV: 12.

[4] Spr. VI: 14.

[5] Spr. XVII: 9*b*.

[6] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „*lippen*" en „*heeft* kwaad *te weeg gebracht*. And. — „Wie zijne oogen sluit om streken te bedenken, „(en) wie op zijne lippen bijt volbrengt kwaad".

[7] Spr. XX: 29*b*.

[8] In de „Spreuken der Vaderen" (Pirkê Abôt), IV: 2, werpt Ben Zoma de vraag op wie een held is? En het antwoord luidt, met een beroep op onze spreuk: „hij die zijne gedachten aan banden legt".

[9] Vs. 1, 9, XIX: 21.

HOOFDSTUK XVII.

Eene droge bete en rust. — Een verstandig dienstknecht. — Jahwe beproeft de harten. — Spotternij met den arme. — De kroon der grijsaards. — Omkooperij door geschenken. — De mantel der liefde. — De oproerling. — De dwaas. — Onrecht bij rechtspraak. — De trouw der vriendschap. — Zonde en twist. — Valscheid in woorden. — Blijdschap en neerslachtigheid. — Der ouderen hartzeer. — Eene wacht voor de lippen. — Stilzwijgendheid.

1 Beter eene droge bete en rust daarbij,
dan een huis vol maaltijden en gekijf [1].

2 Een verstandig dienstknecht zal heerschen over een [zoon, die tot schande is,
en deelt de erfenis met de broeders meê.

3 De smeltkroes is voor het zilver en het fornuis voor [het goud,
maar die de harten beproeft is Jahwe.

4 Een slechthoofd is die acht geeft op eene booze lip,
een valschaard [2] die het oor leent aan eene verderfelijke tong.

5 Wie den arme bespot smaadt diens Schepper [3],
wie zich verlustigt in jammer blijft niet ongestraft.

6 De kroon der grijsaards zijn de kindskinderen,
en de eere der kinderen zijn hunne vaderen.

7 Den dwaas past geen hooge toon,
veel minder den achtbare eene bedriegelijke lip.

8 Een edelgesteente is het geschenk [4] in de oogen zijns [eigenaars [5],
tot wien hij zich wende — hij slaagt [6].

---

[1] Letterl. „twistige vleeschmaaltijden". Vgl. Spr. XV: 16, 17. And. naar eene verand. v. d. Hebr. t. „een huis vol *slachtingen*"

[2] Onzekere vert. Letterl. „bedrog". Ik vermoed eene fout in den tekst..

[3] Spr. XIV: 31^{a}.

[4] Voor omkooperij bestemd.

[5] In de oogen van hem, die het geeft. — And. van hem die het krijgt.

[6] And. vert. „waarheen *het* zich wende", met toepassing op het geschenk.

9 Wie eene overtreding bedekt zoekt liefde [1],
maar wie eene zaak ophaalt vervreemdt vrienden [2].

10 Het verwijt gaat tot den verstandige dieper in,
dan honderd slagen tot den dwaas.

11 Slechts oproer zoekt de booze,
maar de koning zendt den beul op hem af [3].

12 Men ontmoete eene berin van jongen beroofd,
maar niet een dwaas in zijne dolheid!

13 Vergeldt iemand kwaad voor goed:
het kwade zal niet wijken van zijn huis.

14 Als doorzijpeling van water is het begin van krakeel,
laat dan af van den twist, voordat het heftig wordt.

15 Wie den booze rechtvaardigt en den rechtvaardige [vonnist:
zij zijn Jahwe een gruwel, ja die beiden.

16 Waartoe toch geld in eens dwazen hand —
om wijsheid te koopen, terwijl hij geen verstand heeft!

17 Te allen tijde heeft een vriend lief,
en een broeder wordt hij voor den nood [4].

18 Een onverstandig mensch is, die zich bij handslag ver- [bindt,
die borg blijft bij zijnen naaste [5].

19 Wie lust heeft in gekijf heeft lust in overtreding [6],
wie zijne deur verhoogt zoekt ondergang.

20 De sluwe van hart vindt geen zegen,
en wie valsch is met zijne tong vervalt in ellende.

---

[1] Spr. X: 12b, 1 Cor. XIII: 4, 1 Petr. IV: 8b.

[2] Spr. XVI: 28.

[3] Vrije vert. naar twee verand. v. d. Hebr. t. vgl. LXX. — Gew. t. „een onbarmhartige *bode wordt* tegen hem *gezonden*".

[4] Spr. XVIII: 24.

[5] Sir. XXIX: 14a, Spr. VI: 1 vv., XI: 15.

[6] In verband met den tweeden regel laat deze eerste te wenschen over. Men zou verwachten „heeft lust *in verderf*".

21 Wie een dwaas tot zoon heeft, het is hem tot hartzeer [1],
en de vader van een zot heeft geen vreugde [2].

22 Een vroolijk hart doet het lichaam [3] goed,
maar een neerslachtige geest droogt het gebeente uit.

23 Een heimelijk [4] geschenk neemt de booswicht aan,
om de paden des rechts te verdraaien.

24 Binnen het bereik des verstandigen is wijsheid,
maar 's dwazen oogen (zien) naar de einden der aarde.

25 Een dwaas zoon is kwelling voor zijn vader,
en bitterheid voor die hem baarde [5].

26 Den rechtvaardige ook maar te beboeten is nie*t* goed,
edelen te slaan is tegen het recht in.

27 Wie spaarzaam met zijne woorden is kent wetenschap [6],
wie bezadigd is van geest [7], is een man van doorzicht.

28 Zelfs een dwaas, als hij zwijgt, wordt voor wijs,
als hij zijne lippen sluit voor verstandig gehouden.

---

[1] Vgl. Vs. 25, X: 1*b*, XV: 20*b* en de tegenstelling Spr. XXIII: 24*b*.
[2] Sir. XXII: 3*a*.
[3] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „(ter) *genezing*". Vgl. nog Spr. XV: 13.
[4] Letterl. „uit den boezem".
[5] Vs. 21 en aant. — Vgl. X: 1.
[6] Spr. X: 19*b*, XIII: 3*a*.
[7] Naar den geschreven t. — De gelezen t. „wie zijn geest op prijs houdt".

HOOFDSTUK XVIII.

Boosheid en schande. — De bron der wijsheid. — De lippen des dwazen. — De oorblazer. — Traagheid. — De naam van Jahwe. — Hoogmoed vóór den val. — Voorbarig antwoord. — Geestkracht en moedeloosheid. — Des wijzen behoefte aan meer kennis. — De invloed van geschenken. — Twist. — De macht der tong. — Het vinden van eene vrouw. — De arme en de rijke. — De allemansvriend.

1 Eigen lust jaagt de zonderling na,
bij allen raad wordt hij woedend.

2 Geen welgevallen heeft de dwaas aan voorzichtigheid,
veeleer aan het blootleggen van zijn hart [1].

3 Met goddeloosheid [2] komt schande,
en met verachting smaad.

4 Diepe wateren zijn de woorden van eens menschen mond,
eene opborrelende beek, eene bron der wijsheid.

5 't Is niet goed den persoon des goddeloozen aan te nemen,
den rechtvaardige te verongelijken in het gericht.

6 De lippen des dwazen brengen twist aan,
en zijn mond roept vechterijen in.

7 Eens dwazen mond is hem ten ondergang [3],
en zijne lippen zijn een strik voor zijn leven.

8 Des oorblazers woorden gelijken lekkernijen,
en deze dalen in het binnenste ingewand [4].

9 Ook wie traag zich betoont in zijne taak —
een broeder is hij van die zichzelven verderft [5].

10 Een sterke toren is Jahwe's naam;
de rechtvaardige ijlt er binnen en is veilig.

---

[1] Van 't geen hij wil, bij zichzelven overlegt.

[2] Naar een verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „Als *de goddelooze* komt, dan komt ook enz".

[3] Spr. X : 19*b*, XII : 13*a*, XIII : 3*b*.

[4] Spr. XXVI : 22.

[5] Letterl. „van den heer (den eigenaar) des verderfs"

11 Des rijken bezitting is zijne versterkte stad [1],
en als een hooge muur in zijnen wal.

12 Vóór den val verheft zich 's menschen hart [2],
en vóór de eer gaat nederigheid [3].

13 Hem, die antwoordt alvorens te hebben gehoord,
is dit tot dwaasheid en schande [4].

14 Een mannelijke geest verdraagt zijne krankheid,
maar een moedelooze geest — wie beurt dien op?

15 Het hart des verstandigen verwerft zich kennis [5],
en der wijzen oor jaagt kennis na.

16 De gift eens menschen maakt hem ruim baan [6],
en brengt hem voor der grooten aangezicht.

17 In zijn recht (schijnt) hij, die het eerste pleit,
maar [7] komt zijn naaste [8], dan vorscht deze hem na.

18 Aan twisten maakt het lot een einde,
en sterken [9] houdt het van elkander af.

19 Een verongelijkte broeder is (moeielijker te winnen) [dan eene sterke stad [10],
en (broeder)twisten zijn als de grendel van een burcht.

20 Van de vrucht van iemands mond wordt zijn buik [verzadigd [11],
met de opbrengst zijner lippen verzadigt hij zich.

21 Dood en leven zijn in de macht der tong,
en wie haar beheerschen eten [12] van hare vrucht.

---

[1] Spr. X: 15a.
[2] Spr. XVI: 18a.
[3] Spr. XV: 33b.
[4] Sir. XI: 8.
[5] Spr. XV: 14a.
[6] Spr. XVII: 8, XIX: 6b.
[7] Naar den gelezen t.
[8] Zijn partij. — „Audiatur et altera pars".
[9] Die op hunne lichaamskrachten steunen, vechtersbazen.
[10] Zeer onzekere vert. — De oorspr. t. is hier stellig bedorven.
[11] Spr. XII, 14a, XIII: 2a.
[12] Naar twee verand. v. d. Hebr. t. Vgl. LXX. — Gew. t. „en wie haar *liefhebben eet* enz".

22 Die eene vrouw gevonden heeft, heeft een schat gevonden,
en welgevallen van Jahwe verkregen [1].

23 In smeekgebeden spreekt de arme,
en de rijke antwoordt met hardheden.

24 Een allemansvriend benadeelt zichzelven,
doch er zijn vrienden, aanhankelijker dan een broeder [2].

HOOFDSTUK XIX.

De arme in zijne oprechtheid. — IJver zonder verstand. — Rijken en armen bij de ervaring van vriendschap. — Bedrog bij getuigenverhoor. — De grooten der aarde gevleid. — Verstand en toorn. — Eens konings gramschap. — Een dwaas zoon en eene twistzieke vrouw. — Eene verstandige vrouw. — Luiheid. — Ontferming over den arme. — Het luisteren naar raad, de aanneming van tucht. — De vreeze van Jahwe. — Een schaamteloos zoon. — Der goddeloozen mond. — De spotter en de dwaas.

1 Beter de arme, die in zijne oprechtheid wandelt,
dan die zijne lippen verdraait en een dwaas [3] is.

2 Zonder verstand is zelfs ijver niet goed,
en wie met de voeten zich haast struikelt.

3 's Menschen dwaasheid bederft zijnen weg,
en tegen Jahwe vertoornt zich zijn hart [4].

4 Het goed voegt aan vele vrienden er nog meer toe,
maar de arme ziet van zijn (eenigen) vriend zich ge-
[scheiden [5].

5 Een valsch getuige blijft niet ongestraft,
en voor wie leugens blaast is er geen ontkomen [6].

---

[1] Spr. XIX: 14^b, Sir. XXVI: 3.

[2] Spr. XVII: 17.

[3] D. i. een rijke dwaas, Luk. XII: 16 en 20. Vlg. sommige HSS. en Syr. vert. „dan die *zijne wegen* verdraait, *al is hij rijk*". Vgl. dezelfde spreuk, XXVIII: 6.

[4] Als ware Jahwe de schuld van zijn ongeluk. Vgl. Sir. XV: 11—20.

[5] Spr. XIV: 20, XIX: 7.

[6] Vs. 9, VI: 19, XIV: 5.

6 Velen streelen het aangezicht des aanzienlijken,
en iedereen is de vriend van den man van geschenken [1].

7 Alle broeders van den arme haten hem,
zooveel te meer trekken zijne vrienden zich van hem terug [2].

8 Wie zich verstand verwerft heeft zich zelven lief,
wie doorzicht bewaart zal geluk vinden [3].

9 Een valsch getuige blijft niet ongestraft,
en wie leugens blaast gaat ten verderve [4].

10 Ongepast is voor den dwaas de weelde,
hoeveel te meer voor den slaaf, over vorsten te heerschen.

11 's Menschen doorzicht maakt hem lankmoedig,
en 't is hem tot sieraad eene overtreding voorbij te zien.

12 Als het brullen van een jongen leeuw is des konings
[boosheid [5],
maar als de dauw op het kruid zijn welgevallen [6].

13 Een jammerpoel is een dwaas zoon voor zijn vader,
en een gestadig lek is het gekijf eener vrouw [7].

14 Huis en have zijn der vaderen erve,
maar van Jahwe is eene verstandige vrouw [8].

15 Luiheid doet in verdooving vallen,
en eene vadsige ziel lijdt honger [9].

16 Wie het gebod bewaart, bewaart zijne ziel,
wie zijne gangen veronachtzaamt zal sterven [10].

---

[1] Spr. XVIII: 16*a*.

[2] Vgl. vs. 4, Spr. XIV: 20. In den Hebr. t. volgt als derde regel „hij jaagt woorden na, ze zijn er niet". And. anders. Om den zin te bepalen, zouden wij het vers, waarvan die regel een overblijfsel is, in zijn geheel moeten bezitten.

[3] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. Vgl. LXX en vs. 16.

[4] Vs. 5.

[5] Spr. XVI: 14*a*, XX: 2.

[6] Een soortgelijk beeld Spr. XVI: 15*b*.

[7] Spr. XXVII: 15.

[8] Spr. XVIII: 22, Sir. XXVI: 3.

[9] Spr. X: 4*a*, XII: 24*b*, XX: 13*a*.

[10] Naar den gelezen t. — Geschr. t. „zal worden gedood".

17 Wie zich over den arme ontfermt leent Jahwe,
en Hij zal het hem ten volle vergelden.

18 Tuchtig uwen zoon, als er nog verwachting is,
maar laat u niet vervoeren om hem te dooden [1].

19 Wie doldriftig is [2] moet daarvoor boeten,
want onttrekt gij (hem daaraan), dan maakt gij het nog
[erger.

20 Hoor naar raad en neem tucht aan,
opdat gij ten laatste [3] wijs zijt.

21 Vele overleggingen zijn er in 's menschen hart,
maar Jahwe's raad, die komt tot stand [4].

22 't Aantrekkelijke in den mensch is zijne vriendelijkheid;
maar beter stug [5] dan valsch.

23 De vreeze van Jahwe is ten leven,
en verzadigd zal hij overnachten zonder dat het kwade
[hem bezoekt [6].

24 Strekt de luiaard zijne hand uit [7] naar den schotel,
niet eens brengt hij haar tot zijnen mond terug.

25 Slaat gij den spotter: de onervarene wordt bedachtzaam,
en tuchtig den verstandige, dan leert hij wetenschap.

26 Wie zijn vader te gronde richt (en) zijne moeder
[verstoot,
is een zoon, die schande en schaamte verwekt.

27 Houd op, mijn zoon, de tucht te verbreken [8],
af te dwalen van de woorden der wetenschap.

---

[1] In scherpe tegenstelling met het gebod Deut. XXI: 18—21.

[2] Vlg. den gelezen t. en alle oude vert. — De geschreven t. heeft „de *ruwe* in zijn toorn".

[3] Letterl. „in uw laatste".

[4] Spr. XVI: 1, 9, 33, XIX: 21, XX: 24.

[5] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. -- Gew. t. „berooid"

[6] Vgl. de scherpe tegenstelling Ps. LIX: 16.

[7] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „*verbergt*".

[8] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „te *hooren* naar tucht".

28 Een nietswaardig getuige spot met het recht,
en der goddeloozen mond zwelgt ongerechtigheid door.

29 Den spotters is het strafgericht bereid,
en geeseling den rug der dwazen.

HOOFDSTUK XX.

De wijn en het misbruik er van. — Eens konings gramschap. — De luiaard. — Het nakroost des rechtvaardigen. — Valsch gewicht. — Opwekking tot arbeidzaamheid. — De onvergelijkelijke waarde der kennis. — De vrucht der leugen. — Beleid en overleg. — De achterklapper. — Het lot van eerlooze kinderen. — Haast om rijk te worden. — Waarschuwing tegen het vergelden van kwaad. — Onbezonnen geloften. — De hechte steun van eens konings troon. — Jongelingen en grijsaards.

1 Spotziek [1] is de wijn en luidruchtig de geestrijke drank,
en ieder die zich daarin verloopt is niet wijs.

2 Als het gebrul van een jongen leeuw is des konings [boosheid [2],
wie hem toornig maakt waagt zijn leven.

3 Het strekt den man tot eer zich te onthouden van twist,
maar elke dwaas maakt zich woedend.

4 In den herfst [3] ploegt de luiaard niet,
hij bedelt in den oogst, daar er niets is.

5 Een diep water [4] zij het overleg in iemands hart:
toch diept een verstandig man het op.

6 Vele menschen hebben elk den mond vol van zijne [hulpvaardigheid;
maar een man, die woord houdt — wie vindt (dien)?

---

[1] Letterl. „een spotter”.
[2] Spr. XVI: 14, XIX: 12*a*.
[3] Letterl. „van den herfst af”.
[4] Spr. XVIII: 4*a*.

7 Wie in zijne onschuld wandelt is een rechtvaardige:
heil zijnen kinderen na hem!

8 Een koning, zittende op den zetel des gerichts,
doet met zijne oogen alle kwaad verstuiven [1].

9 Wie kan zeggen: gezuiverd heb ik mijn hart,
rein ben ik van mijne zonden?

10 Tweeërlei gewicht, tweeërlei maat
zijn Jahwe een gruwel, ja die beiden [2].

11 Zelfs aan zijne kinderachtigheden [3] laat de knaap zich
[kennen,
of hij rein en oprecht in zijn doen is.

12 Het hoorend oor en het ziende oog:
Jahwe heeft beiden evenzeer geschapen [4].

13 Heb den slaap niet lief, opdat gij niet tot armoede
[vervalt [5];
houd uwe oogen open, dan hebt gij brood genoeg [6]!

14 „Slecht, slecht” spreekt de kooplustige,
maar is het hem ontgaan, dan roemt hij het [7].

15 Er is goud en een schat van paarlen,
maar kostbare vaten zijn de lippen der kennis [8].

16 Neem zijn kleed, want hij stond borg voor een onbekende,
en laat hem pand geven ter wille van vreemden [9].

17 Smakelijk zij voor een man het brood der leugen [10],
doch daarna is zijn mond vol steengruis.

---

[1] Vs. 26.

[2] Deut. XXV: 13 vv., Spr. XI: 1, XX: 23.

[3] And. „aan zijne handelingen”.

[4] Ps. XCIV: 9.

[5] Spr. VI: 9–11.

[6] Spr. XII: 11^a.

[7] Zoolang wij iets verlangen te bezitten, dan doen wij alsof wij er geen prijs op stellen; maar ontberen wij het, dan wordt het door ons geprezen.

[8] Spr. III: 14, 15; VIII: 11.

[9] Naar den geschreven t. — De gelezen t. „voor eene vreemde vrouw”, in navolging van Spr. XXVII: 13. Vgl. nog VI: 1 vv.

[10] Brood door bedrog verkregen.

18 Ontwerpen komen door overleg tot stand,
en in beleid (bestaat) het oorlogvoeren [1].

19 Het geheim brengt de achterklapper aan den dag [2],
laat u dus niet in met hem, die zijne lippen open houdt [3].

20 Wie zijn vader en zijne moeder vloekt,
diens lamp wordt in het holle van den nacht uitgebluscht.

21 Wordt eene erfenis verhaast [4] in den beginne,
dan is zij in haar einde niet gezegend.

22 Zeg niet: „ik vergeld het kwaad";
wacht op Jahwe, en Hij komt u te hulp.

23 Een gruwel voor Jahwe is tweeërlei gewicht,
en bedriegelijke weegschalen zijn niet goed [5].

24 Van Jahwe zijn de schreden des mans [6]:
hoe zou ook een sterveling zijnen weg kennen [7]?

25 Het is een valstrik voor den mensch (iets) ondoordacht
[aan Jahwe te wijden [8],
en (eerst) na geloften komt men tot bezinning.

26 Een wijs koning doet de goddeloozen verstuiven [9],
en hij drijft het rad [10] over hen heen.

27 Eene lamp van Jahwe is des menschen ziel,
die al de schuilhoeken van het binnenste doorzoekt.

28 Goedertierenheid en trouw bewaken een koning,
en hij schraagt door goedertierenheid zijnen troon.

---

[1] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „*voer* oorlog enz". Vgl. nog Spr. XXIV: 6.

[2] Spr. XI: 13*a*.

[3] Spr. XIII: 3.

[4] Naar den gelezen t. en LXX. — De geschreven t. „eene bijeengeschraapte erfenis".

[5] Vs. 10, XI: 1, XX: 10.

[6] Spr. XVI: 9*b*, XIX: 21.

[7] Ps. XXXVII: 23*a*.

[8] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „(dat) hij (ondoordacht) wijdt".

[9] Vs. 8.

[10] Van den dorschwagen.

29 Der jongelingen luister is hunne kracht,
en de glans der ouden de grijsheid [1].

30 Wondende striemen [2] zuiveren [3] de boosheid,
en treffen de schuilhoeken van het binnenste.

HOOFDSTUK XXI.

Het hart des konings in Jahwe's hand. — Gerechtigheid en offerande. — Gewin en verlies. — Gouddorst. — Verkwisting. — De losprijs voor den rechtvaardige. — De twistzieke vrouw. — De vrucht der barmhartigheid. — Krijgsgeweld en de macht der wijsheid. — Zelfbeheersching in het spreken. — Hoovaardij. — De gevolgen der traagheid. — De begeerlijkheid, die niet te verzadigen is. — Het pad van den vrome. — Onbarmhartigheid. — Jahwe's albestuur in den oorlog.

1 (Als) waterbeken is het hart des konings in Jahwe's [hand,
tot al wat Hem behaagt, buigt Hij het.

2 Alle weg des mans is recht in zijne oogen,
maar die de harten weegt is Jahwe [4].

3 Gerechtigheid en recht te doen
is voor Jahwe uitgelezener dan offerande [5].

4 Hoogheid van oogen en opgeblazenheid des harten —
der goddeloozen doen en laten [6] — is zonde.

5 De overleggingen des vlijtigen zijn enkel tot gewin,
maar alle overhaasting is slechts tot verlies.

6 Geldmakerij met eene bedriegelijke tong,
is ijdelheid, omgeven [7] van strikken des doods [8].

---

[1] Spr. XVI: 31.

[2] Letterl. „Striemen eener wonde".

[3] Naar den geschreven t. — And. volgen den geschreven t. „(zijn) eene zuivering".

[4] Spr. XVI: 2, 25, XIV: 12.

[5] Hos. VI: 6, Matth. IX: 13. Vgl. nog de tegenstelling Spr. XXI: 27.

[6] Vrije vert. — And. „*landontginning*". And. „*lamp*".

[7] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „*voortgedreven*".

[8] Naar eene andere lezing v. d. Hebr. t. in somm'ge HSS. vgl. LXX. — Gew. t. „dergenen, die den dood zoeken".

7 Der goddeloozen woestheid sleept henzelven mede,
want zij weigeren recht te doen [1].

8 Slinksch van gangen is de schuldige,
maar de onbesprokene — eerlijk is zijn doen.

9 Beter te wonen op den hoek van een dak,
dan eene twistzieke vrouw tot huisgenoote [2].

10 De ziel des goddeloozen begeert het kwade,
geen genade vindt de [3] naaste in zijne oogen.

11 Tuchtigt men den spotter, dan wordt de onervarene wijs,
en bij het onderricht aan den wijze doet hij kennis op [4].

12 De rechtvaardige bereidt het huis des goddeloozen [ten val [5];
hij stort de goddeloozen in ellende.

13 Wie zijn oor sluit voor het geschrei des armen,
zal als hij zelf roept ook niet worden verhoord.

14 Een geschenk in het verborgene [6] onderdrukt den toorn,
en eene gift in het geheim de heftigste gramschap.

15 Vreugde is voor den rechtvaardige de rechtspraak,
maar een schrik voor de werkers der ongerechtigheid.

16 Een mensch, die afdwaalt van den weg des verstands,
zal in de vergadering der dooden [7] rusten.

17 Tot gebrek komt de man, die het genot bemint;
de minnaar van wijn en olie [8] wordt niet rijk.

---

[1] De door hen aangebrachte schade te herstellen.

[2] Vs. 19 en XXV: 24.

[3] Letterl. „zijn”.

[4] Spr. XIX: 25. — And. „en als de wijze voorspoed vindt, leert (de onervarene) wetenschap”.

[5] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „*let verstandelijk op*” (Stvt).

[6] Spr. XVII: 23.

[7] Het doodenrijk.

[8] Deze werd bij gastmalen op hoofd en kleederen gegoten, vgl. Spr. XXVII: 9.

18 Losprijs voor den rechtvaardige is de goddelooze,
en voor de oprechten komt de trouwelooze in plaats [1].

19 Beter te wonen in een woest land,
dan met eene kijfachtige en gemelijke vrouw [2].

20 Een begeerlijke schat en olie zijn in des wijzen woning,
maar een dwaas mensch brengt dat door.

21 Wie jaagt naar gerechtigheid en barmhartigheid
zal leven [3] en eere vinden.

22 Eene stad met krijgslieden wordt door den wijze be-
[machtigd,
en hij werpt de sterkte neer, waarop zij vertrouwde [4].

23 Wie zijn mond en zijne tong bewaakt,
bewaakt tegen angsten zijne ziel [5].

24 Een verwaten trotschaard noemt men spotter,
hem, die handelt in overmaat van trots.

25 Des luiaards wensch brengt hem den dood aan,
omdat zijne handen weigeren dien uit te voeren [6].

26 Den ganschen dag begeert de begeerlijkheid voor zich,
maar de rechtvaardige [7] geeft zonder terughouding.

27 Der goddeloozen offer is een gruwel (van Jahwe [8]),
hoeveel te meer als men het om eene schanddaad brengt [9].

28 Een getuige die liegt gaat te gronde [10],
maar wie eerst hoort — zijn woord is van blijvende kracht [11].

---

[1] Spr. XI: 8.

[2] Vs. 9 en XXV: 24.

[3] De oorspr. t. laat hier het blijkbaar uit vs. 21*a* ingeslopen woord „gerechtigheid" volgen, vgl. LXX.

[4] Wijsheid is meer dan wapenen. Vgl. Pred. IX: 13 vv.

[5] Spr. XIII: 3.

[6] Spr. XIX: 24.

[7] Spr. XI: 24*a*.

[8] Vgl. Spr. XV: 8*a*, Sir. XXXIV: 21 vv.

[9] Vindt de goddelooze in zulk een offer een vrijbrief om nieuwe zonden te bedrijven, dan maakt hij eigenlijk God tot een heeler van het kwaad.

[10] Spr. XIX: 5, 9.

[11] Letterl. „de man die hoort spreekt bij voortduring".

29 Een goddeloos man houdt zijn gelaat strak,
maar de vrome, hij stelt zijne wegen [1] vast [2].

30 Geen wijsheid en geen doorzicht
en geen raad is er tegen Jahwe.

31 Het paard wordt toegerust als de strijd genaakt,
maar van Jahwe is de zegepraal [3].

HOOFDSTUK XXII: 1—16.

Een goede naam. — Rijken en armen. — Voorzichtigheid tegenover onnadenkendheid. — De opvoeding van den knaap. — Zaaien en maaien. — Barmhartigheid. — Het uitdrijven van den spotter. — De uitvluchten van den luiaard. — De zegen der tucht voor de jeugd.

1 Verkieslijker is een naam dan groote rijkdom,
en meer dan zilver en goud is welgezindheid [4].

2 Rijk en arm ontmoet elkander [5]:
die ze allen gemaakt heeft is Jahwe [6].

3 De voorzichtige ziet het onheil en verbergt zich [7],
de onberadenen gaan door en lijden schade [8].

4 Het loon van den ootmoed en [9] der vrees van Jahwe
is rijkdom en eere en leven.

5 Er zijn strikken verborgen [10] op den weg des listigen;
wie zijne ziel bewaakt, blijft er verre van.

---

[1] Naar den geschreven t. — De gelezen t. „zijnen weg”.

[2] Naar den geschreven t. — De gelezen t. „hij kent” vgl. Spr. XVI: 9.

[3] Ps. XX: 8.

[4] Sir. XLI: 12*a*.

[5] En worden daarmede aan hunne weerkeerige verplichtingen herinnerd. Vgl. Spr. XXIX: 13.

[6] Spr. XIV: 31, XVII: 5.

[7] Naar den geschreven t.

[8] Spr. XXVII: 12.

[9] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. door sommigen vert. „Het loon enz. *is* de vrees.”

[10] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. letterl. „doornen (die) strikken (zijn)”.

6 Leer den knaap van den aanvang zijnen weg betreden,
ook als hij oud geworden is, zal hij daarvan niet afwijken.

7 De rijke heerscht over de armen,
en wie ter leen neemt is een slaaf van die ter leen geeft.

8 Wie onrecht zaait zal onheil maaien [1],
en de stok [2] van zijnen arbeid [3] zal bezwijken.

9 Wie goed van oog [4] is, die wordt gezegend,
want hij geeft van zijn brood aan den arme [5].

10 Drijf den spotter uit en wijken zal de twist,
en rusten zullen geschil en smaad.

11 Wie reinheid van hart bemint,
op wiens lippen bevalligheid is [6] diens vriend is de koning,

12 Die Jahwe liefhebben [7] bewaren de kennis,
maar de woorden des trouweloozen doet Hij te niet.

13 De luiaard zegt: „er is een leeuw daarbuiten [8]:
„midden op de straten kon ik gedood worden".

14 Een diepe kuil is de mond der vreemde vrouwen:
hij, op wien Jahwe's toorn rust, zal daarin vallen.

15 Is de dwaasheid aan het hart van den knaap gebonden,
dan zal de roede der tucht die van hem uitdrijven [9].

16 Wie een arme onderdrukt, om zich zelven [10] te ver-
[rijken:
hij geeft aan een rijke — slechts tot gebrek.

---

[1] Vgl. de tegenstelling Spr. XI: 18*b*.
[2] D. i. dorschvlegel (waarmede hij anderen treft).
[3] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. letterl. „van zijn toorn".
[4] Het tegenovergestelde „boos van oog", Spr. XXIII: 6, XXVIII: 22.
[5] Spr. XIX: 17.
[6] Zeer onzekere vert.
[7] Onzekere vert. naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „*De oogen* van Jahwe".
[8] Spr. XV: 19*a*.
[9] Spr. XIII: 24, XXIII: 13.
[10] And. laten het persl. voornwd. terugslaan op den arme en vertalen „het is om *hem* te verrijken".

DERDE AFDEELING:
(A: XXII: 17 — XXIV: 22; B: XXIV: 23—34)[1]
HOOFDSTUK XXII: 17—29.

Inleiding. — Waarschuwing tegen het verdrukken van den arme, — tegen den omgang met heethoofden, — tegen borgen, — tegen het verzetten van oude grenspalen.

17 Neig uw oor en luister naar de woorden van wijzen[2],
en zet uw hart er op om te weten dat zij liefelijk zijn[3].
18 Indien gij ze bewaart in uw binnenste,
zullen zij tevens op uwe lippen gereed zijn;
19 opdat op Jahwe uw vertrouwen zij,
leer ik u thans, ja u.
20 Heb ik u niet uitnemende dingen opgeschreven[4],
in raadgevingen en wetenschap;
21 om u bekend te maken de juistheid der woorden van [waarheid,
opdat gij woorden, die waarheid zijn, moogt terugbrengen [aan hem, die u zond?

22 Beroof den arme niet, omdat hij arm is,
noch verdruk den ongelukkige in de poort[5];
23 want Jahwe zal partij voor hen kiezen,
en die hen aantasten, aantasten in het leven.

---

[1] Na de algemeene inleiding, vs. 17—21, bevat deze derde afdeeling, waarvan men XXIV: 23—34 als aanhangsel zou kunnen beschouwen, „woorden van wijzen" XXII: 17^a en XXIV: 23^a. De lessen en vermaningen bestaan gewoonlijk uit twee, soms uit drie verzen; een zevental slechts uit één vs.; de waarschuwing tegen dronkenschap telt er zeven, XXIII: 29—35. Over het algemeen is, in sterke tegenstelling met de II[de] afd., de maat der verzen zéér ongelijk, en op menige plaats onduidelijk en gebrekkig.

[2] Spr. I: 6. Het 2de gedeelte dezer afdeeling wordt XXIV: 23 evenzoo ingeleid met de woorden: „ook deze spreuken zijn *van wijzen*".

[3] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. vgl. LXX. — Gew. t. „zet uw hart op *mijne kennis*" In den oorspr. t. vormen de laatste woorden het begin van vs. 18. And. „*want het is liefelijk*, dat gij ze bewaart enz".

[4] Naml. in den bundel, dien ik u thans aanbied. — „Uitnemende dingen": onzekere vert. naar den gelezen t. — And. volgen den geschreven t. en vertalen „eergisteren" of „vroeger", dat — behalve dat het nergens elders in dien vorm voorkomt — hier zeker misplaatst is, daar de lezer alleen belang heeft bij de Spreuken, hem thans ter lezing gegeven. — Weer anderen: „driemaal" d. i. meermalen.

[5] Voor het gerecht, waar de arme geene verdedigers vindt.

24 Heb geen omgang met een driftkop,
en ga bij een heethoofd niet binnen;
25 opdat gij niet telkens zijne wegen bezoekt [1],
en over uwe ziel een strik haalt [2].

26 Wees niet onder hen, die bij handslag beloven,
en die borg staan voor schulden;
27 indien gij niet hadt om te voldoen,
waartoe zou men uw bed onder u wegnemen [3]?

28 Zet geen alouden grenspaal terug,
dien uwe vaderen hebben gesteld [4].

29 Ziet gij een man, volvaardig in zijn ambt —
aan koningen biede hij zijne diensten aan,
hij doe het niet aan onbekende lieden.

HOOFDSTUK XXIII.

Het aanzitten aan de tafel der grooten. — Waarschuwing tegen de zucht naar rijkdom, — tegen het spijzen bij den afgunstige, — tegen verdrukking van weduwe en wees. — Opwekking tot de tucht der jeugd. — Des vaders vreugde over een wijs zoon. — De vrucht der vreeze van Jahwe. — Waarschuwing tegen onmatigheid. — Vermaning tot het zoeken van waarheid en wijsheid. — Het bewaren van den goeden weg als waarborg tegen de verleiding der ontucht. — De dronkenschap en hare ellende.

1 Als gij zit te spijzen met een machtige,
zie wel toe, wat voor u staat;
2 en zet een mes op uwe keel,
indien gij gulzig zijt;
3 wees niet begeerig naar zijne smakelijke gerechten,
want het is maar bedriegelijke spijs [5].

4 Zwoeg niet om rijk te worden,
laat af van uwen toeleg:

---

[1] Naar den gelezen t. -- De geschreven t. „weg".
[2] Sir. VIII: 16.
[3] Spr. VI: 1—4, XI: 17, XVII: 18, XX: 16.
[4] Deut. XIX· 14, Spr. XXIII: 10.
[5] Sir. XXXI: 18*b*.

5 zal uw oog daarheen vliegen [1], terwijl het er niet is?
Het maakt zich immers zeker vleugelen,
een arend gelijk, die ten hemel vliegt [2]!

6 Eet geen brood van hem, die boos van oog is [3],
en wees niet begeerig naar zijne smakelijke gerechten;
7 want gelijk een, die bij zichzelven rekent, is hij;
„eet en drink" zegt hij tot U,
maar zijn hart is niet met u.
8 Hebt gij uwe bete gegeten, gij zult ze uitspuwen,
en uwe vriendelijke woorden hebben verspild.

9 Spreek niet voor eens dwazen ooren,
want hij minacht den verstandigen zin uwer woorden.

10 Zet geen grenspaal eener weduwe [4] terug,
en treed niet op der weezen akkers;
11 want hun Losser is machtig,
Hij is het, die partij voor hen zal kiezen [5].

12 Leid tot de tucht uw hart binnen,
en uwe ooren tot de uitspraken der kennis.

13 Houd van den knaap de tucht niet af,
want al slaat gij hem met den stok, hij zal niet sterven;
14 gij zult hem wel met den stok slaan,
maar zijne ziel uit het doodenrijk redden.

15 Mijn zoon, is uw hart wijs,
dan verblijdt zich mijn hart, ja van mij;
16 en van vreugde trilt mijn binnenste,
als uwe lippen spreken wat recht is.

---

[1] Naar den geschr. t. — Den gelezen t. „zult gij uw oog doen vliegen enz".

[2] Naar den gelezen t. — De geschreven t. „gelijk de arend, als hij — vliegt." And. met verand. van dezen: „gelijk de arend en het gevogelte des hemels".

[3] Den hebzuchtige, Spr. XXVIII: 22a. — De tegenstelling „goed van oog" Spr. XXII: 9.

[4] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. in overeenst. met het 2de gedeelte der spreuk. Gew. t. — waarschl. onder den invloed van XXII: 28 — „alouden grenspaal".

[5] Spr. XXII: 23a.

17 Niet naijverig zij uw hart op de zondaren,
veeleer op de vreeze van Jahwe al den dag;
18 want waarlijk er is eene toekomst,
en uwe hoop wordt niet afgesneden [1].

19 Hoor gij, mijn zoon, en word wijs,
en leid uw hart op den (rechten) weg.
20 Wees niet bij hen, die wijnzuipers,
die vleeschvraten onder elkander zijn.
21 Want een zuiper en een vraat verliezen hun erfgoed [2],
en met lompen kleedt de roes.

22 Hoor naar uwen vader, die u heeft verwekt,
en minacht uwe moeder niet, als zij oud geworden is.
23 Koop waarheid, en verkoop niet
wijsheid en tucht en verstand.
24 Groote vreugde heeft de vader van den rechtvaardige,
en wie een wijs zoon bezit verheugt zich over hem [3];
25 vreugde heeft uw vader evenals uwe moeder,
en zij juicht, die u baarde.

26 Mijn zoon, geef mij uw hart,
en mochten uwe oogen mijne wegen bewaren [4];
27 want een diepe kuil is eene ontuchtige,
en een nauwe put is eene vreemde;
28 ook is zij het, die loert als op roof belust,
en de trouweloozen onder de menschen vermeerdert.

29 Bij wien is ach, bij wien geklag?
bij wien zijn er twisten, bij wien is gejammer?
wie heeft er wonden zonder oorzaak?
wie heeft ontstoken oogen?
30 Zij die nachtbraken bij den wijn,
die binnengaan om het mengsel te keuren.

---

[1] Vgl. in een ander verband dezelfde gedachte Spr. XXIV: 14.

[2] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. het enkelv.

[3] Naar den gelezen t. — Vlg. den geschreven t. „heeft hij een wijze verwekt, dan verheugt hij zich in hem”.

[4] Naar den gelezen t. vgl. LXX. — Vlg. den geschreven t. „uwe oogen zullen *welgevallen vinden* in mijne wegen”.

31 Zie niet naar den wijn, hoe hij purper zich kleurt,
hoe hij parelt in den beker,
hoe hij glad naar binnen gaat.
32 Ten slotte is hij als eene slang, die bijt,
en als eene adder, die vergiftigt.
33 Uwe oogen zien dan vreemde dingen,
en uw hart spreekt onzinnigheden;
34 en gij zijt als nederliggende midden in zee,
als nederliggende op den top van den mast...
35 „slaat men mij, (zoudt gij zeggen) het deert mij niet,
„mishandelt men mij, ik heb er geen weet van.
„Wanneer zal ik ontwaken? Dan ga ik weder er op uit
[om meer"[1]!

HOOFDSTUK XXIV.

Waarschuwing tegen afgunst op den booze. — Voorspoed door wijsheid. — Door beleid tot zege. — Het overleg der dwaasheid. — Verslapping in den nood. — De wijsheid aan honig gelijk. — Waarschuwing tegen het belagen van den rechtvaardige, en tegen vreugde over 's vijands val. — De vrees voor Jahwe en den koning. — Rechtvaardiging van den schuldige. — De ongeroepen getuige. — Waarschuwing tegen wedervergelding. — De luiaard.

1 Wees niet naijverig op booswichten[2],
en begeer niet met hen te zijn;
2 want op verderf zint hun hart,
en onheil spreken hunne lippen.

3 Door wijsheid wordt een huis gebouwd[3],
en door verstand bevestigd;
4 en door kennis worden de kameren gevuld
met alle kostbaar en bevallig goed[4].

5 Een wijs mench is meer dan een sterke[5],
en een man van kennis dan die (zijne) sterkte verhoogt[6];

---

[1] Letterl. „dan ga ik hem [den wijn, vs. 31a] weer opzoeken".
[2] Vs. 19, XXIII: 17a, Ps. XXXVII: 1, 7bc.
[3] Spr. XIV: 1.
[4] Spr. VIII: 21, III: 10.
[5] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „in kracht".
[6] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „een man van kennis *verhoogt* enz".

6 want met slimheid zult gij voor u krijg voeren [1],
en de zegepraal is gelegen in een welberaden hart [2].

7 Te hoog is den dwaas al wat wijsheid is,
in de poort opene hij zijnen mond niet.

8 Wie op kwaaddoen bedacht is,
hem noemt men een aartsschelm.

9 Het overleg der dwaasheid is zonde,
en der menschen afschuw is de spotter.

10 Verslapt gij ten dage der benauwdheid,
benauwd is (dan) uwe kracht [3].

11 Verlos hen, die gevat zijn om te sterven
en wankelen ter slachting: onthoud u niet!
12 Indien gij zeidet: „zie, wij dragen daarvan geen kennis",
zal niet Die de harten weegt het opmerken,
en die uwe ziel bewaart er op letten,
en den mensch vergelden naar zijn doen?

13 Eet honig, mijn zoon, want die is goed,
en honigzeem is zoet voor uw gehemelte;
14 weet dat de wijsheid evenzoo is voor uwe ziel:
hebt gij haar gevonden, dan is er eene toekomst,
en wordt uwe hoop niet afgesneden [4].

15 Belaag, o booswicht, het verblijf des rechtvaardigen niet,
noch verwoest zijn leger;
16 want zevenmaal valle de rechtvaardige: hij staat weder op [5],
de goddeloozen echter storten in het verderf.

17 Zoo uw vijand valt, verblijd u niet,
en stort hij neer, dan springe uw hart niet op [6];

---

[1] Spr. XX: 18*b*.

[2] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. vgl. LXX en XI: 14. — Gew. t. naar de letter „door veelheid van raadsman".

[3] And. naar eene verand. v. d. Hebr. t. „*uw moed*".

[4] Vgl. in een ander verband vs. 14*bc* met Spr. XXIII: 18.

[5] Ps. XXXVII: 24.

[6] Spr. XXV: 21, Matth. V: 44.

18 opdat Jahwe het niet zie en het kwaad in Zijne oogen zij,
en Hij Zijnen toorn van hem afwende [1].

19 Maak u niet warm over de kwaaddoeners [2],
benijd de goddeloozen niet;
20 want er is geen toekomst voor den booze —
de lamp der goddeloozen wordt uitgebluscht [3].

21 Mijn zoon, vrees Jahwe en den koning [4],
en laat u met oproerlingen niet in;
22 want plotseling daagt hun ondergang,
en de ellende der oproerlingen [5], wie kent haar?

(Derde Afdeeling B.)

23 Ook deze (spreuken) zijn van wijzen:

Aanzien des persoons in het gericht is niet goed [6];
24 wie tot den schuldige zegt: „rechtvaardig zijt gij”,
hem zullen de volken verwenschen,
hem zullen de natiën vloeken;
25 maar hun, die bestraffen [7], zal het goed zijn,
en over hen komt rijke zegen.

26 Een kus drukt hij op de lippen,
die doeltreffend antwoord geeft.

27 Regel uwen arbeid buiten,
en bereid u dien op den akker,
dan kunt gij daarna uw huis bouwen.

28 Wees geen ongeroepen getuige tegen uwen naaste:
zoudt gij met uwe lippen misleiden?

---

1 Op u.

2 Vs. 1, XXIII: 17*a*, Ps. XXXVII: 1, 7*bc*.

3 Spr. XIII: 9*b*.

4 1 Petr. II: 17*b*.

5 Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „de ellende van *beiden*”, d. i. de ellende, die Jahwe en de koning doen ondergaan.

6 Spr. XVIII: 5, XXVIII: 21.

7 Den schuldige, vs. 24*a*.

29 Zeg niet: „gelijk hij mij deed, zoo doe ik hem,
ik vergeld den man naar zijn doen”.

30 Het veld van een luiaard ging ik voorbij,
en den wijngaard van een man zonder verstand;
31 en zie, die ging geheel in onkruid op,
bedekt was zijne oppervlakte met netels,
en zijn steenen muur was ingestort.
32 Ik aanschouwde 't, ik nam het ter harte;
ik zag 't, ik trok er leering uit:
33 „een weinig slapens, een weinig sluimerens,
een weinig handenvouwens — om dan weer te gaan liggen;
34 dan komt als een landlooper [1] uwe armoede,
en uw gebrek als een bandiet [2]”.

(Vierde Afdeeling: XXV—XXIX.) [3]

HOOFDSTUK XXV.

Het onnaspeurlijke van de schepping en van het hart der vorsten. — Het schuim van het zilver. — De bevestiging van des konings troon. — Opwekking tot nederigheid. — Waarschuwing tegen twist in overijling. — Een getrouw bode. — Roemen op eene ijdele gift. — Overdrijving in de vriendschap. — Het vertrouwen op den trouwelooze. — Liefde tot den vijand. — De twistzieke vrouw. — Goede tijding uit den vreemde. — De stad zonder muur.

1 Ook dit zijn spreuken van Salomo, die de mannen
van Hizkia, koning van Juda, hebben bijeengebracht [4].

2 De eer van God is iets verborgen te houden [5],
en der koningen eer iets na te sporen.

---

[1] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. vgl. Spr. VI: 11. — Gew. t. „*aangetreden* komt”.

[2] Vs. 33, 34 vgl. Spr. VI: 10, 11.

[3] Van deze 4de afdeeling is doorgaans elk vs. op zich zelf eene spreuk; in zooverre komt zij, bij meer verscheidenheid van vorm, het meest met de 2de (X—XXII: 16) overeen.

[4] And. „overgezet”.

[5] Vgl. Deut. XXIX: 29a.

3 De hemel in de hoogte en de aarde in de diepte,
en der koningen hart zijn onnaspeurlijk.

4 Weg met het schuim van het zilver,
en geheel gezuiverd[1] komt het te voorschijn;
5 weg met den booze voor 's konings aangezicht,
en bevestigd wordt zijn troon door gerechtigheid[2].

6 Matig u niets aan voor 's konings aangezicht,
en stel u niet op de plaats der grooten;
7 want beter dat men tot u zegge: „kom hierheen hooger op"[3],
dan dat men u verlage voor een aanzienlijke, dien uwe [oogen hadden gezien[4].

8 Ga niet uit tot een twistgeding in overijling,
opdat gij niet bij de uitkomst verlegen staat,
wanneer uwe partij u te schande maakt.

9 Doe uwe twistzaak met uwe partij af[5],
en maak eens anders geheim niet openbaar;
10 opdat niet die het hoort u schandvlekke,
en uw laster onherroepelijk zij.

11 Gouden appelen in zilveren schalen[6]
is een woord, gesproken op zijn pas[7].

12 Een gouden oorring en een kostbaar halssieraad,
is een wijs berisper bij een luisterend oor.

13 Gelijk de verkoeling van sneeuw ten dage des oogstes,
is een getrouw bode voor die hem zenden;
en het gemoed zijns meesters verkwikt hij.

14 Wolken en wind, maar geen regen,
is die zich beroemt op eene looze gift[8].

---

[1] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „er komt voor den werkmeester een vat enz".

[2] Spr. XVI: 12, XX: 28, XXIX: 14.

[3] Luk. XIV: 8 vv.

[4] En voor wien gij plaats hadt moeten maken.

[5] D. i. doe haar onder elkander af.

[6] Vrije vert. — V. d. P. „traliekorven". And. „met zilveren beeldwerk".

[7] Spr. XV: 23b. Letterl. „op zijne schijven", een beeldspraak ontleend aan het werk van den pottebakker; wij zouden zeggen „afgerond".

[8] Eene gift, waar niets van komt.

15 Door lijdzaamheid laat een rechter zich overreden,
en eene zachte tong verbreekt het gebeente.

16 Vindt gij honig, eet uw bekomst,
opdat gij er niet zat van wordt en hem uitspuwt;
17 zet spaarzaam uwen voet [1] in uws naasten huis,
opdat hij niet genoeg van u krijge en u hate.

18 Eene knots en een zwaard en een scherpe pijl
is de man, die als valsch getuige tegen zijn naaste optreedt.

19 Een brooze tand en een wankele voet
is het vertrouwen op [2] een trouwelooze in tijd van nood.

20 (Als) die een kleed uitdoet bij winterdag,
(als die) azijn op soda [3] (giet) [4],
is wie liederen zingt bij een treurig gemoed.

21 Hongert hem die u haat, geef hem brood te eten,
en dorst hem, geef hem water te drinken [5];
22 want kolen vuurs hoopt gij (daarmede) op zijn hoofd,
en Jahwe zal u het goede [6] vergelden.

23 De noordenwind brengt regen voort,
alzoo eene heimelijke tong een grimmig gelaat.

24 Beter te wonen op den hoek van een dak,
dan eene twistzieke vrouw tot huisgenoote [7].

25 Koud water voor eene amechtige ziel
is eene goede tijding uit verren lande.

26 Eene troebele bron en eene onzuivere wel
is de rechtvaardige, die wankelt voor des goddeloozen
[aangezicht.

---

[1] Letterl. „acht uwen voet kostbaarder dan het huis enz".

[2] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „van".

[3] Deze verliest daardoor hare kracht en wordt onbruikbaar.

[4] Onzekere vert. naar eene aanvulling van den Hebr. t. — Ook is de drieledigheid van dit vs. op zich zelve verdacht.

[5] Spr. XXIV: 17, Matth. V: 44, Rom. XII: 20.

[6] Naar eene aanvulling van den Hebr. t. vgl. LXX. — Gew. t. „zal u vergelden".

[7] Letterl. „en een gemeenschappelijk huis"; evenzoo Spr. XXI: 9.

27 Véél honig eten deugt niet,
maar de nasporing van moeielijke zaken [1] strekt tot eer [2].

28 Eene doorgebroken stad, zonder muur,
is de man die zijnen geest niet in bedwang heeft.

HOOFDSTUK XXVI.

Het ongepaste van eerbewijzen aan den dwaas. — Voor den dwaas geen antwoord. — De spreuk in den mond van den dwaas. — De hond en zijn uitbraaksel. — De wijze in eigen oog. — De luiaard. — Het ongeroepen zich mengen in een twist. — De veinzerij van den haatdragende. — Het graven van een kuil voor anderen. — De gladde tong.

1 Als sneeuw in den zomer en als regen in den oogst,
zoo ongepast is eer voor den dwaas [3].

2 Gelijk eene musch is tot rondfladderen, gelijk eene zwaluw
[tot heen- en weervliegen [4],
zoo ook een onverdiende vloek: hij komt niet [5] neer.

3 Eene zweep voor het paard, een toom voor den ezel,
en eene tuchtroede voor der dwazen rug [6]!

4 Antwoord den dwaas niet naar zijne dwaasheid,
opdat gij ook zelf hem niet gelijkt;
5 antwoord den dwaas naar zijne dwaasheid,
opdat hij niet wijs zij in eigen oogen.
6 Hij houwt zich de voeten af, hij drinkt geweld in [7],
die een dwaas zaken in handen geeft.
7 De beenen hangen slap [8] aan den kreupele,
en de spreuk in der dwazen mond [9].

---

[1] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „de nasporing van hunne (?) heerlijkheid".

[2] Men kan wel te veel eten, maar niet licht te veel nasporen.

[3] Vs. 8.

[4] Geen van beide vogels zet zich op iemand neer.

[5] Naar den geschreven t. — De gelezen t. „om *op hem* (den dwaas, die hem uitspreekt vs. 1) neer te komen".

[6] Ps. XXXII: 9, Spr. X: 13*b*, XIX: 29*b*, Sir. XXX: 25—27.

[7] Eene soortgelijke beeldspraak in anderen zin Job XV: 16, XXXIV: 7.

[8] Naar eene verander. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „*ontneemt* de beenen enz".

[9] De spreuk in den mond der dwazen gaat als de kreupele mank; vgl. vs. 9.

8 Als die een edelgesteente in een steenhoop sluit [1],
is die aan een dwaas eere geeft [2].

9 (Als) een doornstok, opgeheven in de hand eens beschon-
is eene spreuk in der dwazen mond. [kenen,

10 Een dwaas maakt velen tot onzinnigen [3],
en die een dwaas huurt, huurt ook voorbijgangers.

11 Gelijk een hond terugkeert tot zijn uitbraaksel [4],
doet een dwaas weer hetzelfde in zijne dwaasheid.

12 Ziet gij een man, die wijs in eigen oogen is —
er is meer verwachting van een dwaas dan van hem [5].

13 De luiaard zegt: „een luipaard op den weg,
„een leeuw op het midden der pleinen"!
14 De deur draait op hare herre,
alzoo de luiaard op zijn leger.
15 Steekt de luiaard zijne hand in den schotel:
het vermoeit hem haar aan zijn mond terug te brengen [6].
16 Wijzer is de luiaard in eigen oogen,
dan zeven, die verstandig antwoorden.

17 Hij grijpt een voorbijloopenden [7] hond bij de ooren,
die zich mengt [8] in een twist, welke hem niet raakt.

18 Gelijk een krankzinnige, die spietsen werpt,
pijlen en moordtuig:
19 alzoo is de man, die zijn naaste bedriegt,
en zegt: „deed ik het niet in scherts"?

---

[1] Onzekere vert. naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „gelijk het insluiten". And. „gelijk hij die een steen aan een slinger bindt".

[2] Vs. 1; Matth. VII: 6.

[3] Zéér onzekere vert. naar eene verand. v. d. Hebr. t. — De oorspr. t. is blijkbaar bedorven. Letterl. „Veel brengt alles teweeg". And. met verand. v. d. Hebr. t. „veel is het dat *de dwaas* teweeg brengt", want (10[b]) velen blijven staan kijken naar zijn dwaas werk.

[4] 2 Petr. II: 22.

[5] Spr. XXIX: 20.

[6] Vs. 13—15, vgl. Spr. VI: 10, XV: 19[a], XIX: 24, XXII: 13, XXIV: 33.

[7] Naar eene verand. afd. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „Wie een hond bij de ooren grijpt is gelijk *de voorbijgaande*, die enz".

[8] Naar eene verand v. d. Hebr. t. — Gew. t. „die zich vertoornt".

20 Bij gebrek aan hout gaat het vuur uit,
en waar geen oorblazer is, bedaart de twist.

21 Wat eene plagge is voor brandende kolen en hout voor [het vuur,
is een twistziek man voor de ontbranding van krakeel.

22 Des oorblazers woorden gelijken lekkere beten,
en deze dalen in het binnenste ingewand [1].

23 Zilvererts, waarmede een pot is overtrokken,
zijn brandende lippen [2] bij een boos hart.

24 Met zijne lippen veinst de haatdragende [3],
en in zijn binnenste legt hij bedrog;
25 als hij zijne stem liefelijk maakt, vertrouw hem niet,
want zeven [4] gruwelen zijn in zijn hart.

26 Haat bedekt zich met een valschen schijn,
toch wordt zijne boosaardigheid den volke openbaar.

27 Wie een kuil graaft valt er in,
en wie een steen wentelt, op hem komt hij terug [5].

28 Eene bedriegelijke tong haat den onschuldige [6],
en een gladde mond richt verwoesting aan.

HOOFDSTUK XXVII.

De dag van morgen. — Eigen roem. — De gemelijkheid van den dwaas. — Jaloerschheid. — Openbare kastijding. — Wat den hongerende smaakt. — Een oud vriend. — De voorzichtige en de onberadene. — Waarschuwing tegen borgen. — Het pluimstrijken van den naaste. — Eene kijfachtige vrouw. — Wrijving van denkbeelden. — De smeltkroes voor edele metalen. — De dwaas als saamgegroeid met zijne dwaasheid. — De zorg voor het vee en de akkerbouw als bronnen van welvaart.

1 Beroem u niet op den dag van morgen,
want gij weet niet, wat die dag zal baren [7].

---

[1] Vgl. de geheel gelijkluidende plaats Spr. XVIII: 8.
[2] Van den smoorlijk verliefde.
[3] Spr. X: 18.
[4] Naar Hebr. spraakgebruik „zeer vele”.
[5] Pred. X: 8, Sir. XXVII: 25—27.
[6] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. Vgl. LXX. — Gew. t. „die zij slaat”.
[7] Jak. IV: 13—16.

2 Roeme u een vreemde en niet uw mond,
een onbekende en niet uwe lippen [1].

3 Steen is een last, en zand een vracht,
maar eens dwazen gemelijkheid is zwaarder dan die beide.

4 De toorn moge woest, de gramschap onstuimig zijn [2]:
maar wie is tegen minnenijd bestand?

5 Beter openbare kastijding,
dan liefde, die zich schuil houdt.

6 Welmeenend zijn de wonden van een vriend,
maar verfoeielijk [3] de kussen van een vijand.

7 Wie verzadigd is vertreedt het honigzeem,
maar den hongerende is alle bitter zoet [4].

8 Gelijk een vogel rondzwervende buiten zijn nest,
zoo is de man, die voortvluchtig is uit zijn land.

9 Olie en reukwerk verheugt het hart,
maar de zoetheid van een vriend [5] meer dan van wel-
[riekend hout [6].

10 Verlaat niet uwen vriend, die ook uws vaders vriend was [7],
noch ga in uws broeders huis, ten dage van uw ongeluk;
beter een buur van nabij dan een broeder van verre [8].

11 Wees wijs, mijn zoon, en verblijd mijn hart,
opdat ik hem die mij lastert te woord sta [9].

12 De voorzichtige ziet het onheil (en) verbergt zich [10],
de onberadenen gaan door (en) lijden schade.

---

[1] Men denke aan ons spreekwoord „eigen lof enz".
[2] Vrij vertaald.
[3] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „overdadig".
[4] Zooals wij in onze taal zeggen: „honger is de beste saus".
[5] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „*zijn* vriend".
[6] Zeer onzekere vertaling. — And. „dan de raad der ziele" d. i. dan eigen raad.
[7] And. „noch uws vaders vriend".
[8] Nabij — van verre, in den zin van: bereidwillig — afkeerig.
[9] Ps. CXIX: 42*b*.
[10] Spr. XXII: 3.

13 Neem zijn kleed, want hij stond borg voor een onbekende,
en laat hem pand geven ter wille van eene vreemde [1]!

14 Wie zijnen naaste begroet met luider stem, zich vroeg
[opmakende:
tot een vloek zal het hem toegerekend worden.

15 Een gestadig lek ten dage van den slagregen,
en eene kijfachtige vrouw staan met elkander gelijk [2];
16 wie haar beschut, beschut wind,
en zijne rechterhand grijpt olie [3].

17 Gelijk men ijzer met ijzer scherpt,
zoo scherpt een man zijnen naaste.

18 Wie een vijgeboom verzorgt eet van zijne vrucht,
en wie zijnen meester oppast wordt door hem [4] geëerd.

19 Gelijk het in het water is gelaat tot gelaat,
zoo het hart van den mensch tot den mensch [5].

20 Doodenrijk en onderwereld worden niet verzadigd [6],
ook worden niet verzadigd 's menschen oogen.

21 De smeltkroes voor het zilver en het fornuis voor het
[goud [7]:
zoo is de man naar gelang van hetgeen in hem geprezen
[wordt [8].

22 Al zoudt gij den dwaas met een stamper fijn stooten [9],
toch zal zijne dwaasheid niet van hem wijken.

23 Geef nauwkeurig acht hoe uwe schapen er uitzien,
stel uw hart op de kudden;

---

[1] Spr. XX: 16.

[2] Spr. XIX: 13*b*.

[3] Zeer onzekere vertaling. — V. d. P. „Die haar bedwingt, kan ook den wind bedwingen, of olie in zijne rechterhand bevatten".

[4] Naar eene aanvulling v. d. Hebr. t.

[5] Men leert niet uit een ander maar uit eigen hart zich zelven kennen, zooals men in het water zijn eigen gelaat ziet.

[6] Spr. XXX: 15, 16.

[7] Spr. XVII: 3.

[8] Letterl. „van zijnen lof".

[9] Hebr. t. „in een vijzel midden onder graankorrels" — zeker later aan den oorspronkelijken tekst toegevoegd.

24 want niet voor altijd duurt een schat,
noch [1] eene kroon van geslacht tot geslacht.
25 (Maar) is het hooi weggeruimd en verschijnt het nagras,
en worden de kruiden der bergen verzameld:
26 dan dienen lammeren voor uwe kleeding,
en bokken tot koopprijs van een akker;
27 en is er volop geitenmelk tot uw voedsel,
en tot voedsel van uw huis en leeftocht uwer maagden [2].

HOOFDSTUK XXVIII.

De onrust der goddeloozen, de rust der rechtvaardigen. — Partijhoofden in opstand. — Onvruchtbare regen. — De brave arme. — Welke zoon zijnen vader tot schande is. — Het gebed van die naar de Wet niet hoort. — Het misleiden van den vrome. — De wijze in eigen oog. — De blijdschap der rechtvaardigen. — De tiran. — Het geweten van den moordenaar. — Arbeidzaamheid en luiheid. — Aanzien des persoons. — De zegen van het vertrouwen op Jahwe. — De vloek der onbarmhartigheid.

1 De goddelooze vlucht [3] waar geen vervolger is,
maar de rechtvaardigen zijn als een jonge leeuw, die zich
[veilig acht.

2 Als een land in opstand is, heeft het vele hoofden,
maar een verstandig man bluscht het twistvuur [4].

3 Een hard [5] man, die de armen verdrukt,
is een regen, die wegspoelt, zoodat er geen brood is.

4 Die leering [6] laten loopen prijzen den goddelooze,
maar die aan leering zich houden zijn op hen gebeten.

5 Booswichten verstaan geen recht,
maar die Jahwe zoeken verstaan het alles.

---

[1] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. vgl. LXX.

[2] Vs 23—27: Schatten en kronen mogen voorbijgaan, maar landbouw en veeteelt geven op den duur een waarborg voor voedsel en kleeding. — Vlg. and. behooren vs 26, 27 onmiddellijk bij vs 23, met toevoeging van het uitgevallen voegwoord „want"; en zijn vs 24, 25 fragmenten van spreuken.

[3] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „*vluchten*".

[4] Zeer onzekere vert. naar eene verand. v. d. Hebr. t. vgl. LXX. — Gew. t. „maar bij verstandige menschen zal die weet hoe 't behoort het lang maken" (!).

[5] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „een berooid man".

[6] De onderrichting der wijzen, vgl. vs 7^a. — And. vertalen „de Wet".

6 Beter de arme die in zijne oprechtheid wandelt,
dan die verdraaid van wegen is en daarbij rijk.

7 Wie leering [1] bewaart is een verstandig zoon,
maar wie met doorbrengers omgaat is zijn vader tot schande.

8 Wie zijn vermogen vergroot door woeker en hooge rente,
verzamelt het voor die armen weldoet [2].

9 Keert iemand zijn oor af van het luisteren naar de Wet [3],
dan is zelfs zijn gebed een gruwel.

10 Wie de rechtschapenen doet dwalen op den slechten weg:
in eigen kuil valt hij zelf [4],
maar de vromen beërven het goede [5].

11 Wijs in eigen oogen zij een rijkaard,
de geringe echter, die verstandig is, doorgrondt hem [6].

12 Zijn de rechtvaardigen blijde, dan is er velerlei tooi,
maar verheffen zich de goddeloozen, dan zijn de men-
[schen zoek [7].

13 Wie zijne overtredingen bedekt zal niet slagen,
maar wie ze belijdt en nalaat vindt erbarming [8].

14 Heil den mensch, die steeds in vreeze leeft,
maar wie zijn hart verhardt valt in ellende.

15 Een brullende leeuw en een roofgierige beer:
alzoo is een goddeloos heerscher over arm volk.

16 Een vorst zonder doorzicht vermeerdert [9] de afpersingen;
wie onrechtmatig gewin haat verlengt zijne dagen.

---

1 Vgl. vs 4*a*. — And. „de Wet”.

2 Spr. XIII: 22*b*.

3 And. „leering”.

4 Spr. XXVI: 27, Sir. XXXI: 5*a*.

5 Spr. II: 21.

6 In zijne dwaasheid.

7 Vs 28*b* en XXIX: 2. And. naar eene verand. v. d. Hebr. t. „worden de menschen onttakeld”.

8 Deze spreuk vindt hare verklaring in den XXXIIsten psalm.

9 Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „*en* rijk aan afpersingen”.

17 Een mensch, door manslag gedrukt,
vlucht tot aan het graf: men houde hem niet vast!

18 Die in oprechtheid wandelt [1] wordt behouden,
maar die verdraaid van wegen is valt in het verderf [2].

19 Wie zijnen akker bebouwt heeft volop brood,
maar wie leegloopers achterna gaat volop gebrek [3].

20 Een man van goede trouw is rijk aan zegeningen,
maar wie zich haast om rijk te worden blijft niet vrij van [schuld [4].

21 Aanzien des persoons is niet goed [5],
en om een stuk brood [6] vervalt iemand tot overtreding.

22 Tuk op rijkdom is de man met een boos oog [7],
maar hij weet niet dat gebrek tot hem inkeert.

23 Wie een mensch berispt vindt later gunst,
meer dan die vleit met de tong [8].

24 Wie zijn vader [9] berooft, en zegt „het is geen misdrijf” —
een metgezel is hij van den verderver [10].

25 Wie eene begeerige ziel heeft, verwekt twist,
maar wie op Jahwe vertrouwt, vaart er wel bij [11].

26 Wie op zijn hart [12] vertrouwt, die is een dwaas,
maar wie in wijsheid wandelt, die ontkomt.

---

[1] Ps. XV: 2*a*.

[2] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „in den eenen der [beide] wegen”.

[3] Spr. XII: 11.

[4] Spr. XX: 21, Sir. XXXI: 5—7.

[5] Spr. XVIII: 5, XXIV: 23*b*, XXVIII: 21.

[6] Verachtelijk wordt de geringe prijs, waarvoor de rechter zich laat omkoopen, „een stuk brood” genoemd.

[7] De hebzuchtige, Spr. XXIII: 6*a*.

[8] Spr. XXIX: 5, Ps. CXLI; 5*a*.

[9] Hebr. t. „en zijne moeder”, welke woorden stellig niet tot den oorspronkelijken tekst behoorden.

[10] Die niets en niemand ontziet. — Vgl. eene soortgelijke uitdrukking Spr. XVIII: 9*b*.

[11] Spr. XXIX: 25, Ps. CI: 5*b*.

[12] De hooghartige.

27 Wie den arme geeft, lijdt geen gebrek [1],
maar wie zijne oogen (voor hem) sluit wordt met vloek
[beladen.

28 Als de goddeloozen zich verheffen, schuilen de men-
[schen weg,
maar gaan zij te gronde, dan komen de rechtvaardigen
[tot aanzien.

HOOFDSTUK XXIX.

De straf der verhardheid. — Het volk tegenover braven en boozen. — Een goed en een slecht vorst. — Vleierij. — De wijze en de dwaas in het gericht. — De koning die naar laster hoort. — Rijken en armen. — De hechte troon. — De zegen der tucht. — De bandelooze menigte. — Bestraffing van den slaaf. — Haast tot spreken. — Drift en grimmigheid. — De hoogmoedige en de nederige. — Menschenvrees. — De afschuw der rechtvaardigen en der goddeloozen.

1 Wie zwaar gekastijd [2] hardnekkig blijft,
wordt in een oogwenk onherstelbaar verbroken [3].

2 Als de rechtvaardigen in hoogheid zijn, verheugt zich
[het volk,
maar heerscht de goddelooze, dan zucht de menigte [4].

3 Wie wijsheid liefheeft verblijdt zijnen vader [5],
maar wie met lichtekooien verkeert richt zijn goed te
[gronde.

4 Een koning bevestigt door recht het land,
maar wie steeds belasting heft [6] richt het te gronde.

---

[1] Spr. XI: 24^a.

[2] Zoowel hier als vs 4^b en 5^a heeft de oorspr. t. *man* van kastijdingen, — van heffingen, — van vleierij.

[3] Dezelfde uitdr. Spr. VI: 15.

[4] Spr. XXVIII: 12, 28.

[5] Spr. X: 1^a.

[6] And. de man van geschenken, die zich daardoor tot onrecht laat verleiden.

5 Wie vleitaal spreekt tegen zijn naaste,
spreidt een net voor diens voeten [1].

6 Voor den booswicht is zijne zonde een strik,
maar de rechtvaardige zal verhoogd worden [2] en blijde zijn.

7 De rechtvaardige kent het recht der armen,
de goddelooze verstaat geen reden.

8 Lichtzinnigen brengen eene stad in opschudding,
maar wijzen stillen den toorn.

9 Gaat een wijs man in het gericht met een dwaas,
dan is er rumoer en gelach [3], maar geen rust.

10 Mannen des bloeds haten den vrome,
maar rechtschapenen trekken zich zijner aan [4].

11 Al zijnen geest laat de dwaas uit,
maar de wijze dringt dien terug.

12 Luistert een vorst naar leugentaal,
dan worden al zijne dienaren booswichten.

13 De arme en de schraper ontmoeten elkander [5]:
die beider oogen verlicht is Jahwe.

14 Richt een vorst naar waarheid de armen,
dan wordt zijn troon voor altijd bevestigd [6].

15 Roede en tucht geven wijsheid [7],
maar een verwaarloosde knaap maakt zijne moeder te schande [8].

---

[1] Spr. XXVI: 28*b*.

[2] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „juicht". — And. naar twee verand. v. d. Hebr. t.

„Waar de booswicht gaat, ligt een valstrik;
maar de rechtvaardige schrijdt voort en verblijdt zich".

[3] Naar twee verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. heeft de werkwoorden „mort en lacht", door sommigen toegepast op den wijze, door anderen op den dwaas.

[4] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „zoeken".

[5] Spr. XXII: 2.

[6] Spr. XVI: 12, XX: 28, XXV: 5.

[7] Spr. XIII: 24, XXIII: 13.

[8] Spr. X: 1*b*, XVII: 21.

16 Worden de goddeloozen groot, groot wordt ook de [misdaad,
maar de rechtvaardigen zullen hun ondergang aanschouwen.

17 Tuchtig uwen zoon, dan geeft hij u rust [1],
en bereidt genot aan uwe ziel.

18 Als er geen openbaring [2] is, wordt het volk teugelloos,
maar wèl hem, die de Wet [3] in acht neemt.

19 Met woorden wordt een slaaf niet terecht gewezen,
want hij verstaat ze, maar beantwoordt daaraan niet.

20 Ziet gij een man, die haastig is in zijne woorden [4] —
er is meer verwachting van een dwaas dan van hem [5].

21 Vertroetelt iemand zijnen slaaf van de jeugd af,
dan wordt deze in het eind een huisplaag [6].

22 Een toornig man verwekt geschil [7],
en een grimmig mensch doet misstap op misstap.

23 's Menschen hoogmoed vernedert hem [8],
maar de nederige van geest verkrijgt eere.

24 Wie met een dief deelt haat zijn leven;
de bezwering hoort hij, maar doet geen aanwijzing [9].

25 Menschenvrees legt een valstrik,
maar wie op Jahwe vertrouwt, is veilig [10].

26 Velen zoeken eens vorsten aangezicht [11],
maar van Jahwe komt 's menschen recht.

27 Der rechtvaardigen afschuw is een man van onrecht,
en een afschuw des goddeloozen is de oprechte van wandel.

---

[1] Spr. XIX: 18.
[2] And. „profetie".
[3] And. „de leering", d. i. het onderricht der wijzen.
[4] Vgl. de tegenstelling Jak. I: 19 „een iegelijk mensch zij traag tot spreken".
[5] Spr. XXVI: 12.
[6] Onzekere vertaling. And. „een jonker". Stvt. „een zoon".
[7] Spr. XV: 18.
[8] Spr. XXV: 6, 7.
[9] Levit. V: 1 vv. vgl. Richt. XVII: 2 vv.
[10] Spr. XXVIII: 25.
[11] Spr. XIX: 6a.

(Vijfde Afdeeling: XXX.)

HOOFDSTUK XXX.

Agurs klacht over 's menschen onvermogen om het wezen van den oneindigen God te kennen. — Zijne bede om bevrijding van zonde en om een bescheiden deel van het leven. — Waarschuwing tegen het belasteren van den onderhoorige bij zijn meerdere. — Verschillende geslachten, die uit den booze zijn. — De vampyr. — Drie dingen, die niet te verzadigen zijn. — De straf voor hem, die zijne ouders veracht. — Vier dingen, die te wonderlijk zijn. — Vier dingen, waaronder de aarde beeft. — Een viertal geringe schepselen, die toch niet gering te achten zijn. — Vier hebben een fieren gang. — Waarschuwing tegen zelfverheffing.

1 Woorden van Agur, den zoon van Jaqeh, van Massa [1].

De man spreekt (in zich zelven): ik heb mij afgemat om God,
ik heb mij afgemat om God en ben stomp geworden [2].
2 Ja, redeloozer ben ik dan iemand [3],
en een menschelijk verstand heb ik niet;
3 daar ik geen wijsheid heb geleerd,
dat ik de wetenschap des Heiligen [4] zou kennen.
4 Wie is opgeklommen ten hemel en daaruit neergedaald [5]?
Wie heeft den wind in zijne vuisten verzameld?
Wie heeft de wateren in een kleed bijeengehouden?
Wie heeft alle einden der aarde vastgesteld?
Hoe is Zijn naam en hoe de naam Zijns zoons? indien [gij het weet!
5 Alle woord van God is gelouterd,
een schild is Hij voor die tot Hem vluchten [6].
6 Voeg niets aan Zijne woorden toe [7],
opdat Hij u niet terecht zette en gij ten leugenaar wordt.

---

[1] Naar eene verand. v. d. Hebr. t., vgl. Spr. XXXI : 1. — Gew. t. zonder *van* en niet als eigennaam opgevat „een last". — And. verplaatsen „van Massa" naar vs. 1*b* en vertalen „eene uitspraak (= orakelspreuk) van den man van Massa". — In de LXX volgen vs 1—14 na XXIV : 22.

[2] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Stvt. „De man spreekt tot Ithiël, tot Ithiël en Uchal". And. „ik pijnigde mij af, o God! ik pijnigde mij af, o God! maar ik bezwijk".

[3] D. i. zoodat ik geen man verdien te heeten.

[4] Spr. IX: 10. — And. „der heiligen".

[5] Deut. XXX: 12, Rom. X: 6.

[6] Ps. XII: 7, XVIII: 31*b*, XIX: 9, CXIX: 140*a*.

[7] Deut. IV : 2, XII : 32 (Hebr. t. XIII : 1).

7 Twee dingen heb ik van U gevraagd,
onthoud (ze) mij niet, aleer ik sterve:
8 ijdelheid en leugentaal doe verre van mij,
armoede of rijkdom geef mij niet,
spijzig mij met het brood van mijn bescheiden deel:
9 opdat ik niet zat worde en als een godloochenaar [1] zegge:
[wie is Jahwe?
noch tot armoede vervalle en stele,
en mij vergrijpe aan den naam van mijnen God [2].

10 Bepraat niet een dienstknecht bij zijn heer,
opdat hij u niet vloeke en gij er voor zult boeten.

11 Er is een geslacht, dat zijnen vader vervloekt,
en zijne moeder niet zegent;
12 een geslacht, rein in eigen oogen,
maar van zijn vuil niet gewasschen;
13 een geslacht, welks oogen zeer hoog zijn,
en welks wimpers zich optrekken,
14 een geslacht, welks tanden zwaarden
en welks kiezen messen zijn,
om de geringen weg te vreten van de aarde,
en de behoeftigen uit het menschdom.

15 De vampyr [3] heeft twee dochters: „geef, geef".
Deze drie worden niet verzadigd,
vier zeggen nooit: „genoeg" [4] —
16 het doodenrijk en de onvruchtbare moederschoot,
de bodem, die niet verzadigd wordt van water,
en het vuur, dat nooit zegt: „genoeg".

17 Het oog, dat vader bespot
en de gehoorzaamheid aan moeder veracht —
de raven der beek zullen het uitpikken,
en de jonge arenden het opeten.

---

[1] Hebr. t. eenvoudig „loochene".

[2] Vgl. Deut. VIII: 11—15.

[3] Eene soort van vrouwelijke démon, als het toonbeeld der onverzadelijke begeerte. — Stvt. „de bloedzuiger".

[4] Vgl. eene dergelijke opklimming van getallen Spr. VI: 16 vv.

18 Deze drie zijn mij te wonderlijk,
ja vier zijn er, die ik niet begrijp:
19 de weg van den arend in het luchtruim,
de weg van de slang langs de rots,
de weg van het schip in het hart der zee [1],
en de weg van den man bij de vrouw.
20 Alzoo is de weg der overspelige vrouw:
zij snoept en wischt haren mond af,
en zegt dan: „ik heb geen kwaad gedaan" [2].

21 Onder drie dingen beeft de aarde,
ja onder vier, die zij niet kan dragen:
22 onder een slaaf als hij koning wordt,
en een dwaas als hij verzadigd is van brood;
23 onder eene teruggezette vrouw, als zij tot een huwelijk komt,
onder eene slavin, die hare meesteres opvolgt [3].

24 Deze vier zijn de kleinen der aarde,
toch zijn zij wijzer dan de wijzen [4]:
25 de mieren zijn geen sterk volk,
toch bereiden zij in den zomer hare spijs;
26 de bergmuizen zijn een onmachtig volk,
toch maken zij op de rots haar huis;
27 een koning hebben de sprinkhanen niet,
toch trekken zij allen wèl geschaard uit;
28 de hagedis wordt met de handen gevangen [5],
toch is zij in konings-paleizen.

29 Deze drie hebben een fieren gang,
ja vier zijn statig van tred:
30 de leeuw, een held onder de dieren,
en die voor niets wijkt;

---

[1] D. i. midden in zee, vgl. Spr. XXIII: 34.

[2] Sommigen houden dit vs. voor een bijvoegsel, ter toelichting van 19[d].

[3] And. naar eene verand. v. d. Hebr. t. vgl. LXX „die harer meesteres den voet heeft gelicht".

[4] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. vgl. LXX.— Gew. t. „in wijsheid volleerd".

[5] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. vgl. LXX. — Gew. t. „vangt gij met de handen", of vlg. ànd. „grijpt (houdt zich vast) met de voorpooten".

31 de trotsch zich verheffende [1] haan en de bok [2],
en de koning, met zijne duizenden bij zich [3].
32 Hetzij gij bij uwe zelfverheffing dwaas waart,
hetzij gij er bij nadacht — de hand op den mond!
33 Want wie melk perst brengt er stremsel uit,
en wie den neus perst brengt er bloed uit,
en wie den toorn perst brengt er twist uit [4].

(ZESDE AFDEELING: XXXI: 1—9).

HOOFDSTUK XXXI: 1—9.

Woorden van Lemuel. — Waarschuwing tegen lichtzinnigen omgang met vrouwen. — De eisch der matigheid voor koningen. — Opwekking om den ongelukkige versterking te geven en voor de armen en verdrukten goed recht te spreken.

1 Woorden van Lemuel, koning van Massa [5],
die zijne moeder hem inprentte.

2 Wat [zal ik zeggen] [6], ja wat, zoon van mijnen schoot,
ja wat, zoon mijner geloften!
3 Geef aan de vrouwen uwe kracht niet,
noch uwe liefde [7] aan haar, die koningen ten verderve
[brengen [8].

---

[1] Onzekere vert. naar eene verand. v. d. Hebr. t. vgl. LXX. — And. „het aan de lendenen opgetuigde (ros)". — Stvt. „Een windhond met goede lendenen".

[2] And. „de ram".

[3] Onzekere vert. naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „de koning bij wien het volk is" d. i. aan wien het volk gehecht is. — Stvt. „Een koning, die niet tegen te staan is".

[4] Zoowel vs 15—30 als XXXI: 1—9 volgen in de LXX na XXIV: 34; vgl. nog het slot der noot bij XXX: 1.

[5] Naar eene and. afd. v. d. Hebr. t., vgl. Spr. XXX: 1*a*. — And. zien in het woord geen eigennaam en vertalen „eene leering", behoorende bij het 2de lid van het vs.

[6] And. naar eene verand. v. d. Hebr. t. „wàt zullen mijne woorden zijn"?

[7] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „uwe *wegen*".

[8] Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „noch uwe wegen, *om* koningen *te verdelgen*".

4 Niet aan koningen, Lemuel [1],
niet aan koningen past het wijn te drinken,
noch aan vorsten palmdrank te begeeren [2];
5 opdat hij al drinkende de inzettingen niet vergete,
en het recht verdraaie van alle kinderen der verdrukking.
6 Geeft palmdrank aan den ongelukkige,
en wijn aan de verslagenen van geest;
7 laat hem drinken en zijne armoede vergeten,
en zijne moeite niet meer gedenken.
8 Open uwen mond voor den stomme,
tot vrijspraak van alle kinderen der ellende [3];
9 open uwen mond, beslis naar recht,
en richt den verdrukte en den arme.

(Zevende Afdeeling: XXXI: 10—31.) [4]

Het zeldzaam toonbeeld eener wakkere huisvrouw.

10 Eene degelijke huisvrouw [5] — wie vindt ze?
En hare waardij gaat paarlen ver te boven.
11 Op haar verlaat zich het hart van haren man,
en geen gewin zal hij derven;
12 zij vergeldt hem het goede en niet het kwade,
al de dagen haars levens;
13 zij ontbiedt wol en vlas,
en werkt in hetgeen haren handen welgevallig is [6];
14 zij is eens koopmans schepen gelijk,
van verre doet zij haren leeftocht komen;

---

[1] Vlg. eenige HSS. in overeenst. met vs. 1ª. — Gew. t. „*Lemoël*", vlg. sommigen dus gewijzigd, opdat de beteekenis van het Hebr. woord „gelijk aan God" te scherper zou uitkomen in tegenstelling met het „wijn drinken enz". De beteekenis van Lemuel en Lemoël is echter onzeker.

[2] Naar den geschreven t. — De gelezen t. „[te vragen] *waar* is de palmdrank?" — And. lezen eenvoudig met verand. v. d. klinker een ontkennend voegwoord „en *niet* aan vorsten (past) palmdrank".

[3] Kranken naar lichaam of geest. Naar eene verand. v. d. Hebr. t. — Gew. t. „die omkomen zouden" (Stvt.).

[4] Deze 22 verzen vormen een zoogenaamd alfabetisch lied, zooals er ook in den Psalmbundel eenige voorkomen; zie mijne Inleiding.

[5] Spr. XII: 4ª.

[6] And. „zij werkt met lust harer handen".

15 en zij staat op, als het nog nacht is,
en geeft haar gezin spijs en eene taak aan hare maagden.
16 Zij zint op een akker en verkrijgt dien,
van de vrucht harer handen wordt een wijngaard geplant [1].
17 Zij omgordt met kracht hare lendenen,
en maakt hare armen sterk.
18 Zij ondervindt, dat haar handel goed is,
en 's nachts gaat haar lamp niet uit;
19 hare handen strekt zij uit naar de spil,
en hare vingers grijpen het spinrokken.
20 Hare handpalm breidt zij uit naar den ongelukkige,
en hare handen reikt zij den arme.
21 Zij is niet bezorgd voor haar gezin om de sneeuw,
want al hare huisgenooten zijn met wol [2] gekleed.
22 Tapijten maakt zij voor zich,
byssus en purper zijn haar kleedij.
23 Bekend in de poorten is haar man,
als hij zitting houdt met 's lands oudsten.
24 Fijn lijnwaad vervaardigt zij en verkoopt het,
en gordels levert zij aan den Kanaäniet [3].
25 Kracht en heerlijkheid zijn haar gewaad,
en zij lacht met den dag der toekomst;
26 haren mond opent zij met wijsheid,
en de leer der liefdadigheid is op hare tong;
27 zij slaat de gangen van haar gezin gade,
en het brood der luiheid eet zij niet.
28 Hare zonen staan op om haar gelukkig te prijzen,
haar man om haar te loven, (zeggende):
29 „Vele dochteren weerden zich wakker,
„maar gij gaat die allen te boven;
30 „bedriegelijk is bevalligheid en ijdel is schoonheid,
„eene vrouw, die Jahwe vreest, zij moet worden geprezen;
31 „geeft haar van de vrucht harer handen,
„en laat in de poorten hare werken haar roemen"!

---

[1] Naar eene verand. v. d, Hebr. t. — Gew. t. „plant zij".
[2] Letterl. „scharlaken". And. vertalen naar eene and. afd. v. d. Hebr. t. en vereenigd met het eerste woord van vs. 22 „met dubbele kleederen", vgl. LXX.
[3] Den Fenicischen koopman.

BS224.2 1883
Het Boek der Spreuken : uit het
Princeton Theological Seminary–Speer Library
1 1012 00053 6773